

2021 - 2025

Dorpsontwikkelingsplan

LUNTEREN

Lunteren, het dorp waar we het samen regelen!

Voorjaar 2021

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
1. Samen de schouders eronder	3
2. Visie	4
3. Samenvatting inhoud en doelen	5
Speerpunt 1: Regie nemen op ontwikkeling	5
Speerpunt 2: Laaghangend fruit	6
Speerpunt 3: Een mooie entree & Veilig verkeer	8
Speerpunt 4: (Sociale) Woningbouw & de Stroet IV	9
Speerpunt 5: Karakteristiek Lunteren	11
Speerpunt 6: Duurzaamheid	12
Speerpunt 7: Hecht en bloeiend Lunteren	14
4. Werkwijze	16
Totstandkoming DOP	16
5. Aanbevelingen voor de Gemeente Ede	17
6. Bijlagen	18
Resultaten per domein	18
Wat al bloeit in Lunteren	18
Referenties & websites	19

VOORWOORD

De Dorpsraad Lunteren heeft in september 2019 de opdracht gegeven aan de Dorpswerkgroep om met de inwoners samen een zo breed mogelijk gedragen Dorpsontwikkelingsplan (DOP) op te stellen. Op dat moment was er nog geen integrale visie op de ontwikkeling van Lunteren geformuleerd en dus ook geen regie door inwoners op de ontwikkelingen die in Lunteren plaatsvinden.

De Dorpswerkgroep (DOP werkgroep) bestaat uit een brede afspiegeling van inwoners uit het dorp Lunteren en omgeving die op vrijwillige basis en belangeloos participeren.

De werkgroep heeft voor vijf domeinen onderzoek gedaan naar de knelpunten, suggesties wensen en ideeën. Dat zijn de domeinen: buitengebied, natuur & recreatie, opgroeien, welzijn en wonen & duurzaamheid.

Wij willen graag iedereen die zijn tijd en energie gestoken heeft in het met ons in gesprek gaan en het aandragen van concrete inhoud van harte danken voor hun bijdragen. Ook dank gaat uit naar de directe en indirecte ondersteuning die we van de Dorpsraad en gemeente Ede hebben mogen ontvangen.

De DOP werkgroep

Voorjaar 2021

De inhoud en structuur van dit Dorps Ontwikkelplan is op- en samengesteld door de werkgroep, maar op dit moment nog niet voorgelegd aan de inwoners.

1. SAMEN DE SCHOULDERS ERONDER

Lunteren, het mooie dorp waar we het samen regelen!

Die houding is nadrukkelijk zichtbaar geworden aan het eind van de 19e eeuw, met de komst van notaris Van den Ham. De notaris was erg getroffen door de schrijnende armoede en hoge werkloosheid en hij nam zich voor daar samen met de bevolking verandering in aan te brengen. Dankzij allerlei initiatieven van het opzetten van fruitteelt tot het aanleggen van het Luntersche Buurtbosch als werkverschaffingsproject heeft de notaris samen met de bevolking de armoede verdreven en welvaart in het dorp gebracht. Kinderen groeien anno nu op in een fijne en beschermde omgeving.

Door de aanwezigheid van Het Luntersche Buurtbosch kwamen er begin 20e eeuw, pensions, rusthuizen, vakantieoord en campings. Mensen gingen naar Lunteren om vakantie te vieren, aan te sterken of te genieten van de rust. Dat schiep tevens allerlei vormen van werkgelegenheid en zo ontstonden vele plaatselijke bedrijven en kreeg Lunteren een bloeiende middenstand.

De betrokkenheid van de bewoners met hun dorp is ook terug te zien in het actieve sport- en verenigingsleven. Zo is de Oud Lunterse Dag een jaarlijks weerkerende gebeurtenis waar het gehele dorp aan meedoet, een groot feest dat geheel door vrijwilligers wordt gedragen en door de bevolking wordt bekostigd. We hebben de Stichting Het Luntersche Buurtbosch de beheerder van het bos, de Vereniging Vrienden v/h Luntersche Buurtbosch, KNA dat (inter-)nationale prijzen in de wacht sleept, Ut Sporthuus, het OLO, het open natuurswembad Het Bosbad, Scouting, Het Westhoffhuis, De Vluchtheuvel, dagbesteding bij boerderijen, Opella, ICARE, Kulturhuis de Hoge Valk en Groencoöperatie de Valk, Open eettafel, Museum Lunteren, de Vraagbaak, ANA UPU, De Mulderschuur, de plaatselijke kerken, ga zo maar door.

Allemaal organisaties die gedragen worden door vrijwilligers en een belangrijke rol spelen in de Lunterse samenleving. Door samen de schouders eronder te zetten bepalen zij mee mooie ontwikkelingen te bewerkstelligen en tot stand te brengen voor hun dorp Lunteren.

2. VISIE

Karakteristiek Lunteren stevig ingebed in de nieuwe omgevingsvisie

Over de afgelopen 100 jaar heeft Lunteren een stedelijke ontwikkeling gekend. In 1920 was Lunteren een dorp van circa 4.500 inwoners, liggend in een naar binnen gekeerd landschap. Anno 2020 wonen in Lunteren ruim 8.000 inwoners en samen met het buitengebied zijn het er bijna 14.000. Waar eerst de “industrie” zich in het dorp bevond, is deze nu gecentreerd aan de rand van de A30 op bedrijventerrein de Stroet.

Veranderingen op het platteland, de druk op de ruimte, de energie- en warmtetransitie, vergrijzing, tekort aan (betaalbare) woningen, instroom vanuit het westen en de toenemende verkeersdruk hebben gevolgen voor Lunteren en haar omgeving.

Gebleken is, uit de vele gesprekken die met betrokkenen gevoerd zijn, dat we over de afgelopen jaren de regie deels zijn kwijt geraakt. Ook gemeente Ede bleek geen integrale visie op de ontwikkeling van Lunteren te hebben en handelde veelal reactief op waar ontwikkelaars mee kwamen.

Eigen zeggenschap is een groot goed in Lunteren en daarvoor neemt de bevolking ook graag haar eigen verantwoordelijkheid. Als inwoners willen we een pad bewandelen dat zoveel mogelijk het karakteristieke van Lunteren behoudt, versterkt en herstelt waar nodig. Uiteraard zullen we dat niet in isolement doen, maar met oog voor de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de vergrijzing en de klimaatopgave. We zorgen dat we een stevige gesprekspartner voor de gemeente Ede zijn. We streven dan ook naar een goede inbedding van het DOP in de nieuwe omgevingsvisie die de gemeente Ede aan het ontwikkelen is.

In hoofdstuk 3 geven we een samenvatting van de inhoud en doelen van dit DOP. In hoofdstuk 4 wordt de gevolgde aanpak van de werkgroep beschreven en advies gegeven voor de volgende stap: de uitwerking van het DOP. Tot slot doen we een aantal aanbevelingen voor de gemeente Ede in hoofdstuk 5.

De resultaten per domein zijn te vinden in de Bijlage 6, evenals een lijst van referenties.

3. SAMENVATTING INHOUD EN DOELEN

Het Lunterse DOP in 7 speerpunten

Op basis van de volledige lijst van wensen en ideeën van alle stakeholders hebben de leden van de werkgroep DOP een voorstel voor de inhoud en doelen van dit plan samengesteld. In deze samenvatting is geen onderscheid meer gemaakt in de 5 domeinen. In plaats daarvan is een lijst van speerpunten geformuleerd. Deze zijn hier kort samengevat. Wanneer aan de slag gegaan wordt met deze speerpunten, vormen de resultaten per domein de bron van informatie voor de uitwerking van concrete acties en doelen tijdens de uitvoering van het DOP.

In dit voorstel zijn ook de reeds lopende activiteiten van inwoners en de Dorpsraad opgenomen die een raakvlak hebben met de gestelde doelen.

Het was de bedoeling om dit voorstel te toetsen bij de inwoners van Lunteren, maar door de beperkingen van samenkomsten in 2020/begin 2021 heeft dit (nog) niet kunnen plaatsvinden. Dit rapport is dus wel onderbouwd door vele interviews en enquêtes, maar niet getoetst onder de bredere bevolking.

SPEERPUNT 1: REGIE NEMEN OP ONTWIKKELING

Lunteren neemt via de Dorpsraad regie op de ontwikkeling van het dorp

Gemeente Ede ontwikkelt sinds 2018 een nieuwe **omgevingsvisie**, met het oog op de nieuwe omgevingswet. De Omgevingswet moet tientallen wetten en honderden regelingen samenvoegen. De wet moet het ruimtelijkeordeningsbeleid vereenvoudigen en burgers en gemeenten meer invloed geven (NRCO, 2020). Oorspronkelijk zou deze per 1 januari 2021 ingevoerd worden. Vanwege de Covid-19 crisis is deze uitgesteld. Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking.

Daarnaast heeft gemeente Ede in het kader van de **warmtetransitie** (van het aardgas af) een regiorol gekregen en moet in 2021 een visie hebben op welke wijken wanneer van het gas af gaan in de periode tot aan 2030.

Ook heeft de regio Foodvalley de taak een **Regionale Energie Strategie** op te stellen en uit te voeren.

Tot slot wordt de provincie en de gemeente gevraagd om plannen te maken om de **stikstofemissie** door agrariërs drastisch te verminderen; dit zal leiden tot andere bedrijfsvoering of ander type bedrijven aangezien Lunteren grenst aan of deel is van Natura 2000 gebieden.

Wij willen zorgen dat we bij al deze ontwikkelingen betrokken zijn, gehoord worden en onze eigen visie voor Lunteren kunnen inbrengen en inbedden. We willen een toekomstbestendig dorp.

Doelen	• Het DOP blijven concretiseren. Zo is het DOP een levend document. • Het DOP inbedden in de nieuwe Edese omgevingsvisie. • De Dorpsraad wordt aangehaakt bij het proces van de warmtetransitievisie van gemeente Ede. • De Dorpsraad is actief betrokken bij de uitvoering van de Regionale Energie Strategie Foodvalley. • De Dorpsraad is betrokken bij de veranderingen in het buitengebied. • De Dorpsraad is betrokken bij de ontwikkelingen op het gebied van wonen, verkeer en natuur. • Meer en langdurige samenwerking bevorderen tussen de informele en formele zorg en welzijn, vrijwilligers en professionals om de belangen te verbinden.
Hoe	• De Dorpsraad stelt een regiegroep DOP in, met ervaren mensen op de diverse domeinen. Zij geven advies, monitoren de uitvoering van de doelen als benoemd in de volgende 6 speerpunten, sturen daar waar nodig bij en staan rechtstreeks in verbinding met Dorpsraad en gemeente Ede. • Deze regiegroep DOP rapporteert aan de Dorpsraad.
Wanneer klaar	Eind 2021

SPEERPUNT 2: LAAGHANGEND FRUIT

Lunteren plukt laaghangend fruit, zo gepiept en vaak erg lekker

De verzamelde knelpunten, suggesties wensen en ideeën lopen uiteen van eenvoudig en snel te realiseren tot “lange” adem zaken. Uit de domeinen zijn actiepunten gekozen die in de eerste categorie vallen en we binnen nu en één jaar gerealiseerd willen hebben:

Doelen	• Project Lunteren geletterd opstarten (via Cultura) • ADHD-café starten. • De Dorpsraad brengt de ontwikkelaars van de nog openstaande bouwlocaties (Hulakker, Tuinen, Zandscheer 2, Westzoom/Stroet IV, etc.) en
--------	--

	gemeente Ede en Woonstede samen aan tafel om een duidelijk ontwikkelplan te maken. • Prinsenhof: plan om het voormalige café te verbouwen naar vier appartementen. • Starten met behouden van beeldbepalende oude (niet-monumentale) boerderijen en gebouwen als cultuur-historisch erfgoed en geschiedenis. • Intensiveren dat inwoners typische landschapselementen in het buitengebied realiseren. • Verbinden van informele en formele actoren binnen zorg en welzijn om tot een uitwisseling van individuele-, dorps- en collectieve belangen te komen. • Inwoners helpen om eenzaamheid beter te herkennen en er iets mee te doen. • Landschap is niet oneindig beschikbaar, het dorp moet in evenwicht zijn met het landschap. • Het kerkpad onder de aandacht brengen. • Het historisch groene erfgoed laten herleven in de kern van het dorp.
Hoe	• Document maken van beeldbepalende gebouwen/zichtlijnen met foto's en beschrijving; overleg met gemeente over de wijze waarop deze gebouwen/erven kunnen worden behouden. • Met Levend Landschap (ondersteund door gemeente) minimaal twee informatiebijeenkomsten organiseren voor inwoners van het buitengebied hoe typische landschapselementen aan te planten/ te installeren. • Netwerkbijeenkomsten voor alle partijen die zich bezighouden met de informele en formele zorg. • Het opzetten van een 'vriendschaps'rubriek in de Lunterse krant (eventueel ook digitaal). • Het geven van een workshop Eenzaamheidsspel aan vrijwilligers om kennis te krijgen over eenzaamheid. • Het plaatsen van drie inheemse bomen die De Schakel, Het Westhoffhuis en De Vraagbaak representeren. • Met gemeente Ede maandelijks met Dorpsraad of regietafel Lunteren op bestuurlijk niveau aan tafel voor onderwerp dorps- en landschapsarchitectuur. Actie : het per direct stilleggen van verstedelijking. • Met het verdwijnen van de Sint Antonius Abt kerk het oude toegangspad vanuit historie in ere

	herstellen. Het aanleggen van een oud nostalgisch klinkerpad, het aanplanten van Engelse rozen, aanplanten rododendrons en inheemse kleine bomen en een symbool met een verwijzing naar de oorsprong. • Het Nieuwe Erf en omgeving herinrichten met beeldbepalende oude hagen en groene bosschages.
Wanneer klaar	Eind 2021

SPEERPUNT 3: EEN MOOIE ENTREE & VEILIG VERKEER

Lunteren realiseert een mooie entree & veilig verkeer

Om het karakteristieke en sfeervolle van “het binnenkomen” in Lunteren in stand te houden willen we de Westzoom vanaf de Klomperweg-kruising en vanaf de Lunterse Beek wat meer naar de A30 toe verleggen, zodat de geplande rotonde met de Postweg ongeveer achter de plek komt waar nu de boerderij staat. De plannen voor de herinrichting van de kruispunten Westzoom/Klomperweg en Westzoom/Postweg zijn door de Gemeente Ede op dit moment stilgezet om de inrichting van de Westzoom aan te laten sluiten op de eventuele uitbreiding van bedrijventerrein de Stroet. Hier ligt een belangrijke relatie met speerpunt 4.

De Postweg, overgaand in de Westzoom, is een belangrijke entree van Lunteren. Realiseer daarom karakteristieke en sfeervolle bebouwing en natuur langs deze entree. Daarachter verscholen ligt dan een (kleinschalig) bedrijventerrein waar plaatselijke ondernemers een mooi thuis vinden.

Na de entree via de Postweg, Westzoom, Barneveldseweg of de Edeseweg, betreedt men het dorp en de dorpskern. Het centrumgebied (gebied tussen Nieuwe Erf en Klomperweg) moet een aantrekkelijk, autovrij, gastvrij en gezellig verblijfsgebied zijn, voor jong en oud, Lunteranen en toeristen. De dorpskern blijft een 30 km-zone en is verkeersluw. Auto's zijn er te gast en het betreft alleen bestemmingsverkeer. Doorgaand verkeer moet zoveel mogelijk worden geweerd. Nog steeds wordt het deel van de Dorpsstraat vanaf het Nieuwe Erf richting Barneveld (en vice versa) te veel gebruikt door doorgaand verkeer. Het centrum moet autovrij, is een voetgangersgebied waar fietsen te gast zijn.

Doelen	• Vernieuwing riolering en aanpassing weginrichting van de Kastanjelaan. Wordt najaar 2020 onderzocht en verder opgevolgd door gemeente Ede. • Verkeersveiligheid en vernieuwing bestrating Julianastraat: uit een enquête onder de bewoners van deze straat blijkt dat men terug wil naar de
--------	--

	inrichtingssituatie van voor 2018. De verkeersveiligheid verbetert, uitstoot van fijnstof neemt af en doorgaand verkeer wordt geweerd. Het honoreren van een dergelijk verzoek heeft ook consequenties voor andere straten in ons dorp. • De Dorpsraad stimuleert het ontwerpen van een verkeerscirculatieplan waarmee verkeersstromen door en langs Lunteren worden gerealiseerd.
Hoe	• Opvragen en verbeteren van het bestaande verkeerscirculatieplan. • Een aantal verkeersdrempels kunnen zorgen voor schade aan passerende auto's, ook bij lage snelheden. Verminder de hinder die men ervaart door deze verkeersdrempels opnieuw in te richten.
Wanneer klaar	Voorjaar 2022

SPEERPUNT 4: (SOCIALE) WONINGBOUW & DE STROET IV

Lunteren vindt een mooie balans tussen (sociale) woningbouw & bedrijventerrein de Stroet IV

Lunteren is inmiddels al behoorlijk volgebouwd. Langs de oostelijke kant van de Westzoom zijn nog enkele stukjes zoals de Hulakker en eventueel het volkstuintencomplex met woningen te vullen en op een enkele plek kan nog wat "ingebreed worden". Uitbreiden naar het oosten het Luntersche Buurtbos in is onmogelijk, dit is vastgelegd in de statuten van Stichting Het Luntersche Buurtbos. De instroom vanuit het westen van het land neemt toe, terwijl er al een gebrek is aan sociale woningen en woonruimte voor starters, jonge gezinnen en ouderen.

Januari 2020 werden de uitbreidingsplannen voor bedrijventerrein de Stroet IV gepresenteerd door de initiatiefnemers tijdens de Dorpsraadvergadering. De Dorpsraad heeft bezwaar gemaakt tegen het feit dat zij tot op dat moment niet door initiatiefnemers en gemeente was betrokken bij de ontwikkelingen. Dit bezwaar is inmiddels gehonoreerd hetgeen betekent dat het overleg wordt voortgezet met betrokkenheid van de Dorpsraad.

Tijdens het onderzoek naar de huidige stand van zaken, de knelpunten en wensen op het vlak van wonen, zijn we op de volgende vragen gekomen die dwingen tot keuzen maken:

Wanneer is Lunteren "vol"?

Willen we een dorps karakter blijven behouden?

Tot waar en hoever willen we uitbreiden?

Hoe krijgen we als inwoners inspraak of zelfs regie op de inrichting van Lunteren?

Waarom bouwen we geen woningen in plaats van een bedrijventerrein?

*Waarom wordt de Stroet IV niet ten zuiden van de huidige Stroet ontwikkeld?
In de Randstad is de vraag naar volkstuinen groter dan het aanbod, moeten we hier de volkstuinen wel opheffen?*

In het proces van beantwoording op deze vragen zijn we uitgekomen op de volgende uitgangspunten:

- We willen geen uitbreiding van bebouwing Lunteren ten westen van de A30. Aan de oostkant wordt de begrenzing al bepaald door het Luntersche Buurtbos.
- We willen ook geen noemenswaardige uitbreiding van woningen in het buitengebied. Nu ontstaan er te veel enclaves van woningen op erven van voormalige stallen en schuren. Dit heeft een te grote negatieve invloed op het landschap.
- Realiseer woningbouw op het oostelijke deel van de Westzoom en het gebied achter de Hindelaan. Westelijk van en langs de Westzoom realiseren van woningen (vrijstaand en/of twee-onder-een kap) waardoor een mooie entree ontstaat langs woningen en niet langs een industrieterrein. Achter deze woningen kan landelijk ogende uitbreiding Stroet IV plaatsvinden, eventueel meer in zuidelijke richting langs de A30.

Doelen	• Betrokkenheid bij woningbouwontwikkelingen. De Gemeente Ede heeft de Dorpsraad inmiddels uitgenodigd om deel te nemen aan een gesprek over woningbouwontwikkelingen in Lunteren. Een eerste afspraak hierover wordt binnenkort gepland. • Uitbreidingsplannen De Stroet IV: de Dorpsraad en inwoners moeten betrokken zijn en blijven bij deze plannen. Peilen hoe de inwoners tegenover deze uitbreidingsplannen staan en ontwikkelingsplan in lijn brengen met de uitgangspunten als hierboven geformuleerd. • Erop toezien dat bij nieuwbouwprojecten ook rekening gehouden wordt met speelvoorzieningen. • Ontwikkeling van een 10-jaren plan voor woningbouw. • Sociale en betaalbare woningbouw voor starters, ouderen en gezinnen in Lunteren moet sterk gestimuleerd worden. • Zorgen voor goede inbedding in het gemeentelijk budget van onderhoud c.q. renovatie van lagere scholen in het buitengebied. • Een goede gebiedsindelingen, zodat boeren weten waar ze aan toe zijn; alleen agrarische (kleinschalige) bedrijven; geen villawijken in het boerengebied. • Landbouwgrond moet landbouwgrond blijven.
--------	--

	• Duidelijker regelgeving voor landschappelijke inpassing en stijl bij nieuw- of verbouw van woningen/bedrijven in het buitengebied. • Duidelijkheid over type bedrijfsactiviteiten die wel en niet toegestaan zijn in het buitengebied.
Hoe	• Huidige plaatsen waar woningbouw mogelijk is in kaart brengen: de Tuinen, Hulakker, de Stroet, Lunaruiters, Zandscheer, Edese weg, Zwartewater, etc. • Mogelijkheden van (kleine) appartementen voor jongeren en ouderen inventariseren. • Het beeldkwaliteitsplan buitengebied (2011) omzetten in regelgeving op het gebied van bouw en landschap.
Wanneer klaar	in 2025

SPEERPUNT 5: KARAKTERISTIEK LUNTEREN

Lunteren blijft een karakteristiek dorp tussen Vallei en Veluwe

Het streekeigen karakter van het landschap en de bebouwing moeten behouden moet blijven, zowel in buitengebied als in het dorp zelf. Het gevarieerde landschap met een glooiend karakter van bos en heide, engen, kampen en veenontwikkeling, doorkruist met beken is uniek als overgang van de Gelderse Vallei naar de Veluwe. We willen dus geen villawijken of middelgrote tot grote niet-agrarische ondernemingen in het buitengebied. Kleinschalige bedrijven wel, mits in bestaande bebouwing en niet zichtbaar.

Het dorp zelf is opgebouwd met karakteristieke oude villa's en andere oude panden en boerderijen. Deze moeten een prominente plaats houden en beschermd worden/blijven.

Uitbreiding van woonvoorzieningen in of aan de rand van het dorp zullen rekening moeten houden met het karakter en het gezicht van het dorp. Aangezien dit in directe relatie staat met speerpunten 3 en 4, zijn doelen die hier betrekking op hebben opgenomen in deze beide speerpunten.

Doelen	• Behoud van en inbrengen van meer groen in het dorp. • Zandwegen behouden en beter onderhouden. • Oude en streekeigen boerderijen behouden en indien nodig, renoveren of vernieuwen in dezelfde stijl.
--------	---

	• Typische landschapselementen behouden, onderhouden en stimuleren, zoals historische paden, houtwallen en bloemrijke akkerranden. • Daadwerkelijk uitvoeren van bestaand project ter zake opschonen vakantieparken betreffende permanente bewoning van recreatie huizen. Uitbreiding van bestaande recreatieterreinen of aanleggen van nieuwe terreinen in het bos- en heidegebied van Lunteren moet worden voorkomen. • Vaststellen van een beheersplan voor het hele bos- en heidegebied in Lunteren dat wordt onderschreven door gemeente, natuurorganisaties, Gelders landschap en kastelen, Luntersch Buurtbosch en particuliere grondeigenaren in het gebied, inclusief het gebruik van verbindingen tussen en langs gebieden.
Hoe	• Initiatief nemen voor overleg met gemeente Ede om te komen tot een duidelijke regelgeving ter voorkoming van uitbreiding van recreatieterreinen. • Uitgangspunt kan zijn het bosbeheerplan dat door de gemeente Ede voor de komende decennia wordt opgesteld. Daarbij wordt rekening gehouden met Natura 2000 gebieden.
Wanneer klaar	Eind 2021

SPEERPUNT 6: DUURZAAMHEID

Duurzaamheid staat hoog in het Lunters vaandel

Duurzaamheid is een breed, maar ook complex thema en kent meerdere definities. Het wordt ook gebruikt als bijvoeglijk naamwoord: duurzame energie, duurzame bedrijfsvoering, etc. Duurzaamheid kent een sterke wisselwerking tussen (economische) ontwikkelingen en de uitdaging het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien niet in gevaar te brengen. Door met elkaar in gesprek te gaan en oplossingen te zoeken kunnen we daar een bijdrage aan leveren.

Gemeente Ede wil in 2050 energieneutraal zijn: alle energie die we nodig hebben binnen de gemeente wordt duurzaam geproduceerd. Daarbij is ook het doel om 45% te besparen op energie: dan hoeft minder opgewekt. Daarnaast moet de gemeente Ede zorgen voor een pad om van aardgas af te gaan voor het verwarmen en vormt ze onderdeel van de Regionale Energie Strategie Foodvalley.

Op 7 juli 2020 is het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland ondertekend door 20 samenwerkingspartners. Het Actieplan heeft als doel om over zeven jaar alle landbouwgrond in Gelderland minimaal op basisniveau natuurinclusief te hebben. Boeren worden ondersteund en uitgenodigd om mee te doen met de ontwikkeling naar een toekomstbestendige, duurzame manier van landbouw, natuurinclusief en met een goed verdienmodel. Provincie Gelderland is één van de partners in het project en stelt 6 miljoen euro beschikbaar voor de uitvoering.

Verder kent Lunteren al meerdere duurzame helden van klein tot groot, zoals notaris Van den Ham, notaris Dinger, bioloog Hugo de Vries en meer recent inwoners als Geurt van den Brandhof - energiezuinig bouwen & opwekproject in samenwerking met coöperatie ValleiEnergie -, Jan Dirk & Peter van der Voort - van de biologische, extensieve boerderij De Groote Voort (Remeker Kaas) -, en wijkinitiatief Lunteren Zuid-Oost - energiebesparing en duurzame warmte -.

Doelen	• Een eigen definitie van en visie ontwikkelen op voor Lunteren relevante aspecten van duurzaamheid: groene energie, warmte, natuur, biodiversiteit, milieu, mobiliteit en daarvoor doelen stellen. • Zorgen dat de inwoners en dorpsraad aangehaakt blijven bij en stem hebben in de ontwikkelingen op vlak van warmte- en energietransitie. • Gezamenlijk met inwoners, eigenaren van daken en grondposities in Lunteren en initiatiefnemers bepalen waar zonnepanelen en windmolens komen. • Lunterse boeren ondersteunen met duurzaam en natuurinclusief werken.
Hoe	• De Dorpsraad neemt een actieve rol in strategische duurzaamheidsvraagstukken. • Een deal met de gemeente sluiten en met een visie op biodiversiteit het eigen groen onderhouden. • Onze duurzame helden zichtbaar maken en een podium geven. • Verbindingen tot stand brengen tussen inwoners en ondernemers met projecten, subsidies en financiële regelingen.
Wanneer klaar	2025

SPEERPUNT 7: HECHT EN BLOEIEND LUNTEREN*Samen zijn we een hecht en bloeiend dorp*

Lunteren wordt door de inwoners zelf als een hechte gemeenschap ervaren en kent een bloeiend verenigingsleven. Toch zijn er wel aandachtspunten te benoemen. Op het vlak van het verenigingsleven worden nog wel zaken gemist zoals techniek, dans en toneel. Het aantal vrijwilligers toont (net als landelijk) een dalende trend. Veel jongeren en jonge gezinnen verlaten het dorp door gebrek aan betaalbare woonruimte. Een grote groep jongeren begint vroeg met werken en geeft studeren, sport en/ of vrije tijd voorrang. Tendens lijkt te zijn dat tegenwoordig (jonge) mensen minder interesse hebben voor langjarig vrijwilligerswerk en wel eerder bereid vrijwillig bij te dragen aan kortlopende projecten.

De overheid heeft een omslag gemaakt van verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij, waardoor er meer op de schouders komt te liggen van de burgers zelf en vrijwilligers. De rol van de overheid is die van verbinder geworden. Het aantal mantelzorgers dat voor een ouder of partner zorgt neemt toe. Er komen meer ouderen die eenzaamheid ervaren. Er is armoede binnen gezinnen waardoor een kind niet met activiteiten op school kan meedoen. Door jongeren wordt (te)veel alcohol en drugs geconsumeerd. Allemaal thema's die vragen om een aanpak om inwoners van Lunteren te helpen met bestaande en nieuwe middelen.

Als een groep inwoners samen ergens de schouders onder wil zetten, past dat bij de ziel van ons dorp en verdient dat ook steun en ondersteuning vanuit het dorp.

Doelen	• Het omvattende doel is er te zijn voor al die inwoners van Lunteren die op één of andere manier hulp, zorg of ondersteuning nodig hebben om zo goed mogelijk te kunnen deelnemen aan de samenleving. Thema's zijn in grote lijnen: verminderen van eenzaamheid, aanpakken van de armoede in gezinnen en onder jongeren, het bieden van ondersteuning als je het niet meer alleen redt • Zorgen voor meer uitdagende speelplaatsen in de openbare ruimte, in het bijzonder de nieuwe wijken. Op dit moment is dit actueel en zijn ouders actief in de nieuwbouwwijken: Haverkamp/ Kempjes en de Zandscheer. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de Ede-Doet cheques. • Onderhoud van speelvoorzieningen in samenspraak met gemeente Ede regelen.
--------	--

	• Een “jeugdhonk” voor jongeren realiseren. • Nieuwe ontmoetingsplekken realiseren voor jong en oud • Aandachtspunten voor het jeugdwerk: richten op het ontwikkelen van talenten van kinderen en jongeren. Aanbieden van gezellige, technische en theateractiviteiten (buiten de kerkelijke activiteiten) • De buitenschoolse opvang verdient meer aandacht in Lunteren. Voor de komende periode/jaren is nog voldoende groeipotentie. • Goed luisteren naar kinderen en jongeren (8-18), wat zijn hun behoeften, betrekken bij DOP. • Bevorder lokaal inkopen en korte ketens.
Hoe	• Netwerkoeverleg; oprichten van een neutraal platform (Welzijn Lunteren (WL)) • Langdurig samenwerken bewerkstelligen tussen de verschillende instanties en vrijwilligersorganisaties • Benoeming van portefeuillehouder/ commissie Welzijn • Oprichten van een Jongerenraad, die onder het bestuur van de dorpsraad invulling kan geven aan de behoeftes van jongeren in het dorp • Een overzicht bieden van voorbeelden en ontwikkelingen op alle domeinen, zowel binnen het dorp en de buitengebieden, de gemeente als ook op regionaal en provinciaal vlak of verband; podium bieden aan actieve inwoners en groepen; ondersteuning bieden waar mogelijk; verbinden aan de juiste partijen; zonder het initiatief over te nemen. • Met jongeren samen inloopavonden organiseren. Door het mee c.q. zelf organiseren leren kinderen de algemene vaardigheden ontwikkelen en maatschappelijk bewustzijn. • Jongere inwoners stimuleren deel te nemen aan verenigingsleven en vrijwilligerswerk. Ideeën bij jongeren ophalen voor het jeugdhonk. Stimuleren zelf hier een actieve bijdrage aan te leveren. • “Wat als jij burgemeester bent?” Plan uit te werken: Via Lunterse krant i.s.m. dorpsraad en Malkander kinderen en jongeren uitdagen om op hun eigen wijze te vertellen, laten zien, wat zij graag willen in Lunteren.

	• “Digitaal Lunteren” opzetten als centraal punt voor informatie over cursussen, activiteiten en alles wat er zo in Lunteren speelt
Wanneer klaar	2025

4. WERKWIJZE

TOTSTANDKOMING DOP

De Dorpsraad van Lunteren heeft een werkgroep ingesteld (17 personen) met als opdracht: maak een dorpsontwikkelingsplan (DOP). Spreek daarvoor met heel veel groepen, verenigingen, belanghebbende, bedrijven, inwoners van Lunteren enzovoort (de stakeholders). Vraag hen hoe zij Lunteren zien over vijf a tien jaar. Bij de start in september 2019 waren veel stakeholders aanwezig. Om die informatie “op te halen” is de Dorpswerkgroep voor de volgende vijf domeinen in deelgroepen aan de slag gegaan:

BUITENGEBIED	Jan van den Brink Jan Maarten Kattenbroek Kees Donker Marcelle van Leeuwen
NATUUR & RECREATIE	Jannita Wolfswinkel Peter Koster
OPGROEIEN	Jos Kamperman Annelies Hultink Gerrie Kelderman
WELZIJN	Agnes Lagerweij Annelies Hultink Henk Luchtmeijer Simon Pattinasarany Raymond Risamenapatty
WONEN & DUURZAAMHEID	Gert van Dalen Henk Ouderdorp Yvonne Kleefkens

Voorzitter (tot medio augustus 2020) van de Dorpswerkgroep: Els Lageweg

Secretaris: Marco van Voorst, bestuurslid Dorpsraad

Elk domein heeft betrokken stakeholders geïdentificeerd en benaderd met de vraag wat zij voor wensen en ideeën hadden voor de ontwikkeling van Lunteren:

- Inwoners en recreanten
- Vereniging AJK Stroe – Wekerom
- Agrarisch Jongerencontact
- Deur tot deur enquêtes in het buitengebied
- Aannemers, architecten, bouwbedrijven, projectontwikkelaars en makelaars
- Wijkinitiatief Lunteren Zuid-Oost
- Middenstandsvereniging Lunteren
- Scholen, kerkgenootschappen, sportverenigingen, wijkbeheer
- Stichting Behoud Veluws Landschap
- Tiny Forests
- Woonstede
- Beleidsambtenaren op de onderhavige domeinen van de Gemeente Ede

De inwoners hebben zich op de hoogte kunnen stellen van het traject en het plan onder meer door:

- Informatieavond stakeholders 12 september 2019
- Informatiemarkt Gemeente Ede 27 november 2019 (leden DOP domein natuur & recreatie aanwezig)
- Meerdere publicaties met oproep aan inwoners in de Lunterse Krant
- Website Digitaal Lunteren
- Website Dorpsraad Lunteren
- Bijeenkomst Dorpsraad voor inwoners. 20 januari 2020 presentatie, quiz en informatieformulieren. Aan de hand van stellingen zijn de meningen van de aanwezigen gepolst over de aandachtsgebieden. De werkgroep DOP was breed vertegenwoordigd.
- Persoonlijke informele gesprekken met inwoners in het dorp, bij inwoners of leden werkgroep thuis aan de keukentafel. Het is voor inwoners een veilige en gewenste benadering en werkt laagdrempelig om informatie te

5. AANBEVELINGEN VOOR DE GEMEENTE EDE

De overheid verwacht meer eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid en burgerparticipatie. Dat kan niet zonder een goede krachtenbundeling van inwoners en het gemeentelijk apparaat. Vanuit de inwoners zijn de volgende aandachtspunten benoemd die zij de gemeente Ede graag mee willen geven:

- Duidelijker en effectiever communiceren vanuit de gemeente: betere beantwoording van vragen; opvolging na bijeenkomsten en samen krachten bundelen.

- Het Nieuwsblad Buitenronde is als zeer positief ervaren. Daarom de suggestie: introduceer ook een Binnenronde. Deel de ervaringen en informatie van de Buitenronde met de Binnenronde.
- De nieuwe omgevingswet zal om een hele andere aanpak vragen als het om ontwikkeling van een gebied gaat. Men is in het gemeentehuis volop bezig met zich voorbereiden op de nieuwe wet. Betrek de inwoners en dorpsraden ook al in deze fase van ontwikkeling. Informeer ze meer over de nieuwe omgevingswet en de gevolgen, laat ze meedenken over het vormgeven van participatie.
- Zorg voor meer continuïteit in bemensing en als er dan toch gewisseld moet worden, zorg voor een goede overdracht, zodat inwoners, ontwikkelaars, enzovoorts niet het gevoel hebben (deels) overnieuw te moeten beginnen.
- Ontwikkel een visie op speelvoorzieningen en zie erop toe en handhaaf dat ontwikkelaars daaraan meewerken.
- Breng het thema duurzaamheid frequenter onder de aandacht in plaats van maar eenmaal per jaar een duurzame week te organiseren. Betrek dorpsraad en inwoners bij het proces en invullen van acties. Beloon duurzaam wonen en werken. Maak het meer concreet.

6. BIJLAGEN

RESULTATEN PER DOMEIN

In de volgende bijlagen zijn de resultaten te vinden van elk domein:

BUITENGEBIED	Domein Buitengebied voorjaar 2021 final.pdf pagina 21
NATUUR & RECREATIE	Domein Natuur en Recreatie voorjaar 2021 final.pdf pagina 35
OPGROEIEN	Domein Opgroeien voorjaar 2021 final.pdf pagina 53
WELZIJN	Domein Welzijn voorjaar 2021 final.pdf pagina 57
WONEN en DUURZAAMHEID	Domein Wonen en Duurzaamheid voorjaar 2021 final.pdf pagina 67

WAT AL BLOEIT IN LUNTEREN

Om een indruk te geven van “veur en deur Lunteraone” volgt hieronder een (niet uitputtende!) alfabetische lijst van bloeiend Lunteren:

Dorpsraad

Goudsberg

Kunst na Arbeid, Scouting, Voetbal, Volleybal, Dammen, Ana Upu, Tennis, Turnen

Kunstroute
Luntersche Buurtbosch met Koepel
Luntersche Bosbad
Lunterse Open Golftoernooi
Oud Lunterse & Shanty Dag
Museum Lunteren
6 kerken, De Schakel en het Westhoffhuis
Tarwe terug op Lunterse akkers
Tegelroute
Ut Sporthuus

Meer informatie: <https://www.lunteren.com/>

REFERENTIES & WEBSITES

BC 1987, sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf

Dorpsraad 2020, dorpsraadlunteren.nl/wp-content/uploads/2020/01/Dorpsraadvergadering-20-januari-2020_presentaties.pdf

NRCR 2020, nrc.nl/nieuws/2020/02/09/ministerie-hield-rapport-over-falen-ruimtelijke-ordening-tegen-a3989873

NRCO 2020, nrc.nl/nieuws/2020/02/11/eerste-kamer-stemt-in-met-omgevingswet-a3990076

VNGB 2020, vngb.nl/artikelen/de-reconstructie-van-het-buitengebied
ede-natuurlijk.nl/

regiofoodvalley.nl/

regiofoodvalley.nl/programma/energietransitie/over-de-res

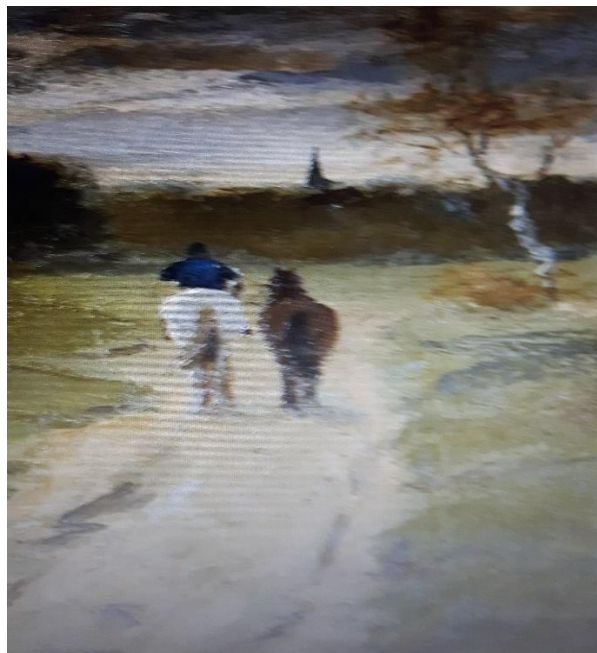
natuurenmilieugelderland.nl/wp-content/uploads/2019/03/Actieplan-Natuurinclusieve-landbouw-def.pdf

Overzichten energieverbruik en opwek Ede
<https://www.geldersenergieakkoord.nl/publicaties/monitoring>

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren 2021-2025

Domein Buitengebied

Jan van den Brink
Jan Maarten Kattenbroek
Kees Donker
Marcelle van Leeuwen

Inleiding

Het buitengebied van Lunteren beslaat een oppervlak van ongeveer 4000 hectare (80% van totaal) en heeft ongeveer 4200 inwoners (30 % van het totaal). Naast de natuurgebieden van de gemeente Ede (Hoge Veluwe en bos-en heidegebieden tussen Otterlo en stad Ede), ligt in Lunteren het grootste buitengebied van de gemeente Ede. Het gebied strekt van Wekerom in het oosten, Kootwijkerbroek/Barneveld in het noorden, Scherpenzeel in het westen en Ede stad in het zuiden. Het gebied wordt doorkruist door een aantal beken, stromend van oost naar west en heeft aan de zuidoost kant grotere zandgebieden, veelal Natura 2000, met een sterk glooiend karakter. Het omvat ook het Wekeromse Zand, de Goudsberg en het Luntersche Buurtbos.

De focus van dit document is het buitengebied van Lunteren buiten de Natura 2000 gebieden. Dit omvat de buurtschappen:

- De Valk
- Meulunteren
- Het Meulunterense Veld
- Overwoud
- Nederwoud
- De Veenen
- De Fliert
- Het Walderveen

Het gebied wordt doorkruist door de A30 (noord-zuid). Dit heeft een groot effect op de landschappelijke inpassing. Een heel belangrijk landschappelijk kenmerk van het buitengebied van Lunteren is de variatie aan cultuurhistorische landschappen, zoals:

Bos- en heidelandschap	(zuid en zuidoost)
Engenlandschap	(noordelijke rand van de zandgebieden)
Kampenlandschap	(noordwest)
Heide- en broekontginningslandschap	(noord en west)
Veenontginningslandschap	(west, zuidwest)

Kenmerken van bedrijvigheid in het buitengebied van Lunteren:

- Agrarische activiteiten, zoals bedrijven met kalveren, kippen, varkens en koeien
- Maneges en paardenfokkerijen
- Loonbedrijven voor de agrarische industrie
- Veevoer
- Transport

Het buitengebied van Lunteren is aan grote verandering onderhevig, vooral de gebieden met agrarische activiteiten. In de afgelopen decennia is het aantal agrarische bedrijven flink gereduceerd, heeft bij agrarische bedrijven schaalvergroting plaatsgevonden en zijn er niet-agrarische bedrijven ontstaan. Dit zal naar verwachting het komend decennium doorzetten door met name economische en/of financiële motieven.

Aanpak van de werkgroep

De werkgroep heeft als aanpak gekozen om informatie van bewoners en instanties te krijgen via een enquête. Hierin is gevraagd wat bewoners de belangrijkste onderwerpen vinden voor de toekomst van het buitengebied met de mogelijkheid om opmerkingen te maken over deze onderwerpen. Deze enquête (n= 400) is verspreid onder bewoners van de verschillende buurtschappen. Het bos- en heidegebied is niet meegenomen, vanwege de dun-verspreide bevolking en de specifieke omstandigheden van wonen/werken in dit gebied.

De onderwerpen die in de enquête aan de inwoners zijn voorgehouden zijn:

- Landbouw
- Wonen
- Werken/industrie
- Verkeer
- Duurzame energie
- Natuur en recreatie
- Welzijn
- Opgroeien
- Winkels Lunteren Centrum

Er zijn 55 ingevulde enquêtes retour ontvangen (= 14 %), vooral uit de buurtschappen Meulunteren, Het Meulunterensche Veld, De Valk, Het Nederwoud, Het Overwoud en De Fliert.

Deze geven een duidelijk beeld van de onderwerpen die bewoners belangrijk vinden. We hebben begrepen dat een response van meer dan 10% voor een deur-tot-deur enquête een goed resultaat is.

Resultaten

Details van de resultaten staan in **bijlage 1** (onderwerpen) en **bijlage 2** (open commentaren)

- Bijna alle respondenten wonen in het buitengebied van Lunteren
- Allen vinden dat het streekeigen karakter van het landschap en de bebouwing behouden moet blijven
- Bijna allen vinden dat het buitengebied geen villapark moet worden
- Men vindt zich niet altijd gehoord bij bestuurlijk overleg (50/50)
- Een grote minderheid is het niet eens dat boeren genoeg ruimte hebben (60/40)

De belangrijkste onderwerpen die de bewoners noemen voor de toekomst van het buitengebied zijn:

• Zandwegen	Behouden en beter onderhouden
• Zonnepanelen daken	Niet op de grond; er is genoeg ruimte op de daken
• Oude/streekeigen boerderijen herbouwen	Behouden/ renoveren of in dezelfde stijl
• Aanplanten van houtwallen stimuleren	Dit karakteristieke landschapselement

Verder als 2^e prioriteit wordt genoemd:

- Windmolens Niet in buitengebied; misschien langs de A30
- Bloemrijke akkerranden Veel stimuleren
- Uitbreiding De Stroet Voor middelgrote ondernemers; deze niet in buitengebied
- Niet-agrarische bedrijven Alleen kleinschalig, niet zichtbaar, in bestaande bebouwing
- Schaalvergroting stallen Schaalvergroting kan/mag, kleinschaligheid bevorderen
- Scholen Behouden, renoveren of herbouwen in karakteristieke stijl

De andere onderwerpen, zoals Verkeer, Natuur en recreatie, Welzijn, Opgroeien en Winkels/Centrum Lunteren werden minder vaak genoemd en zullen in dit document niet verder worden behandeld. Andere werkgroepen van het DOP (Welzijn, Opgroeien, Natuur en Recreatie) hebben deze thema's in hun portefeuille en zullen op die manier verder worden behandeld.

Het is duidelijk dat deze onderwerpen vallen onder 3 hoofdthema's:

1. Duurzame energie

Men is voorstander van zonnepanelen op daken van huizen en schuren. Men is tegenstander van zonnepanelen op agrarische grond. Grote windmolens alleen, indien nodig, langs de A30.

2. Streekeigen bebouwing / beplanting / zandwegen

Oude boerderijen zoveel als mogelijk behouden en anders herbouwen in streekeigen stijl (geen 'glazen gebouwen of moderne hokken'). Niet meer woningen bouwen in buitengebied. Kleine bedrijven stimuleren mits niet zichtbaar en in bestaande bebouwing vestigen. Zandwegen behouden en goed onderhouden. Typische landschapselementen behouden, onderhouden en stimuleren, zoals houtwallen en bloemrijke akkerranden.

3. Lokale bedrijven

Men is terughoudend in het toestaan van niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in het buitengebied. Kleine niet-agrarische bedrijven alleen toegestaan indien niet zichtbaar en passend in bestaande (streekeigen) bebouwing. Middelgrote bedrijven naar De Stroet en grote bedrijven naar Ede. Maneges en bedrijven met paardenstallen niet verder uitbreiden in het buitengebied.

Het behoud van scholen in buurtschappen is een onderwerp dat niet past in deze 3 hoofdthema's en wordt daarom apart vermeld en behandeld.

Conclusies en acties

1. Duurzame energie

De meerderheid van de bewoners in het buitengebied van Lunteren ondersteunen het plan van de gemeente Ede om actief te streven naar een veel grotere opwekking van lokale duurzame energie met zon en wind. Maar de mogelijkheid om zonneweiden in het buitengebied te exploiteren wordt door de bewoners niet ondersteund.

Acties

- Overzicht maken van industriële gebouwen in Lunteren die nog geen zonnepanelen hebben;
- Samenwerken met gemeente om overeenstemming te krijgen voor plaatsen van zonneweides langs infrastructuur, op geluidswallen en in de buurt van industrieterreinen;
- Bij industriële nieuwbouw een verplichting stellen voor zonnepanelen op daken;
- Eigenaren van grote schuren stimuleren om zonnepanelen op daken te leggen (oproep van gemeente, burgers, Valleienergie, etc);
- Ondersteunen van consultatieproces met de Dorpsraad Lunteren.

(verder afstemmen met DOP Domein Wonen & Duurzaamheid)

2. Streekeigen bebouwing / beplanting / zandwegen

Er is zeer ruime ondersteuning voor het behoud van oude boerderijen, landschapselementen, infrastructuur (zandwegen) en type/stijl bebouwing die “eigen” is aan dit buitengebied.

Acties

- Opstellen lijst beeldbepalende oude (niet monumentale) boerderijen met behoud van cultuur-historisch erfgoed en geschiedenis;
- Duidelijke stijlregels voor nieuwbouwwoningen;
- Duidelijke regelgeving voor landschappelijke inpassing van nieuwbouw/herbouw/verbouw (groencompensatie);
- Duidelijke criteria voor niet-agrarische bedrijven over oppervlak, type bedrijf en grootte;
- Met Levend Landschap meer informatie / cursussen organiseren om typische landschapselementen aan te planten / te installeren;
- Regels over maximaal aantal nieuwe huizen op voormalige stallen en schuren om te voorkomen dat er vele kleine woonenclaves ontstaan, die niet passen in het karakteristieke landschap;

- Omgevingskwaliteit prioriteit geven bij vergunningsverlening nieuwbouw/herbouw/verbouw.

3. Lokale bedrijven

Acties

- Maximum oppervlak/inhoud definiëren voor bedrijfsactiviteit, zowel voor de bebouwing als voor de bestrating om de gebouwen (maximaal aantal werknemers?);
- Regels over (on)zichtbaarheid van de bebouwing (landschappelijke inpassing);
- Duidelijkheid over bedrijfsactiviteiten die niet in het buitengebied thuishoren en dus op industrieterreinen;
- Stimulering van bedrijfsactiviteiten die graag worden gezien in het buitengebied (ondersteuning?);
- Maximaal aantal maneges en hallen voor paardenactiviteiten; regels over landschappelijke inpassing paardenweides;
- Over het algemeen is men een voorstander van uitbreiding van De Stroet, vooral om te zorgen dat de grotere bedrijven niet in het buitengebied een onderkomen zullen moeten zoeken, om te zorgen dat functionele (“lelijke”) bebouwing geconcentreerd is op specifieke plaatsen en niet verspreid in het gebied en om de werkgelegenheid in Lunteren te garanderen. Actie om deze elementen in het beslissingsproces voor uitbreiding van De Stroet naar voren te brengen.

Scholen

- Behoud van lokale basisscholen; actief beleid om aantal leerlingen op peil te houden
- Renovatie van scholen stimuleren om toekomstbestendig te zijn

Panorama Nederland

[Panorama Nederland](#) is een allesomvattende visie op de toekomst van Nederland. Deze visie is opgesteld door het College van Rijksbouwadviseurs, de rijksadviseurs voor de fysieke leefomgeving, die de overheid adviseren over de ruimtelijke inrichting van Nederland. In Panorama Nederland worden de grote maatschappelijke vraagstukken van nu (water, landbouw, verstedelijking en energie) verbeeld als mogelijke sleutel voor welkome structurele verbeteringen van ons land voor de lange termijn. Het doel is een schoner hechter en rijker Nederland waarvoor het College van Rijksadviseurs het Rijk, de provincies en de gemeenten oproept om gemeenschappelijk voor iedere regio een Regionale Omgevingsagenda te maken.

Ook de Gemeente Ede is bezig met het opstellen van een omgevingsvisie voor 2040/2050, waarbij bevolkingsgroei een belangrijk gegeven is. Vraag is of dit moet worden opgevangen door de stad Ede, de dorpen of het buitengebied, waarbij kwaliteit van voorzieningen en

groen een hoofdrol speelt. In de tweede helft van 2020 is de participatie van bewoners en anderen gepland om eind 2020 te komen tot een Omgevingsvisie 1.0.

De thema's die in de Omgevingsvisie van Ede worden opgenomen zijn zowel dezelfde als in de enquête voorkomen en waarover de rijksadviseurs in Panorama Nederland hun visie schrijven. De reacties op de enquête over o.a. de onderwerpen **woningbouw**, **energie** en **omgevingskwaliteit** (behoud van streekeigen kenmerken) sluiten naadloos aan op de visie van de rijksbouwmeesters zoals beschreven in Panorama Nederland:

Ondanks de **woningnood** zijn de adviseurs tegen bouwen in het groen: *'We onttrekken per dag 8,3 hectare aan buitenstedelijk gebied. Buiten de stad bouwen is weliswaar sneller en goedkoper dan binnen het bebouwde gebied, een reden waarom projectontwikkelaars ervoor pleiten.'* *'Maar we moeten ervan doordringen zijn dat de gevoelde urgentie nooit een argument mag zijn om genoeg te nemen met een lagere ruimtelijke of sociale kwaliteit. Bewaar ons landschap en kostbare landbouwbodem door nieuwe woningen en bedrijven zo veel mogelijk in bestaand stedelijk gebied te bouwen. En beperk zo de druk op de landbouw die alle ruimte nodig heeft om te verduurzamen. Voor grondeigenaren is het nu aantrekkelijk om grond te verkopen voor verstedelijking – daar moet een rem op worden gezet.'*

Ook voor de overstap van vervuilende naar **schone energiebronnen** hebben de adviseurs ideeën. Zo moet er volgen hen een 'dakenwet' komen, die een minimumaantal zonnepanelen op gebouwen verplicht stelt. Zo'n wet voorkomt dat hele weilanden worden gevuld met zonnepanelen – dat is goedkoper, maar levert geen mooi landschap op. Zonnepanelen vormen een industriële laag in het landschap, ze belemmeren de gewenste transitie in de landbouw, jagen grondprijzen op, hebben forse ecologische nadelen en tasten de belevingswaarde aan. *'Wat er nu gebeurt is dat iedereen een oplossing verzint voor zijn eigen probleem. We moeten in Nederland meer groene stroom gebruiken om ervoor te zorgen dat er minder CO2 in de lucht komt. Om dat doel te behalen, worden er steeds meer plannen gemaakt om weilanden vol te zetten met zonnepanelen. Niet doen, natuurlijk! Als het gaat om schone lucht is het een goed plan, maar je creëert een ander probleem, namelijk de verwoesting van ons mooie platteland. Zet zonnepanelen op plekken waar ze geen kwaad doen. Daarnaast zijn er genoeg andere duurzame energie-oplossingen.'*

Bij de aanpak van alle onderwerpen is samenwerking cruciaal, tussen projecten en programma's en tussen de betrokken partijen. Al vanaf het vroegste stadium moet er aandacht zijn voor de wensen van de lokale bevolking. Dan zal het draagvlak toenemen. Overigens leert de ervaring dat het draagvlak enorm toeneemt als de opgaven een ondubbelzinnige tweede doelstelling krijgen: de versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Er moeten samenhangende ruimtelijke concepten gecreëerd worden die de bestaande **omgevingskwaliteit** als uitgangspunt nemen.

Omgevingsvisie Gemeente Ede – Het Buitengebied

Naar aanleiding van bovenstaande verzoeken wij de gemeente bij het opstellen van de Omgevingsvisie de visie van Panorama Nederland op haar netvlies te houden. Het is uiterst belangrijk dat de participatie van bewoners in het buitengebied c.q. de uitkomst van deze enquête daarin wordt meegenomen. Bij het opstellen van de

Omgevingsvisie dient de gemeente met name te letten op het belang van de ruimtelijke kwaliteit, wat vraagt om mensen die begrijpen hoe het landschap in elkaar zit.

‘Meer regie, meer samenhang, het algemene belang boven het individuele, de lange termijn boven de korte’, aldus rijksbouwmeester Floris Alkemade.

Werkgroep Domein Buitengebied
DorpsOntwikkelingsPlan (DOP 2020)
Maart 2021

Bijlage 2 Uitslag enquête buitengebied

Uitslag enquête Buitengebied DOP Lunteren		N=51	Uitslag van enq	
Vragen/stellingen			ja	nee
			eens	oneens
Woont u in het buitengebied?		48	2	
Voelt u zich gehoord door en/of heeft u voldoende inspraak in bestuurlijke overleggen?		20	20	
Boeren hebben voldoende ruimte in het buitengebied van Lunteren om te kunnen blijven boeren		24	17	
Het streekeigen karakter van het landschap en de bebouwing moeten behouden blijven		50	0	
Het buitengebied moet geen villapark worden, dus geen extra nieuwbouw		45	2	
Belangrijke onderwerpen voor de toekomst				
			aantal	
Landbouw	Kringlooplandbouw		16	
	Grondgebonden landbouw		17	
	Biodiversiteit		20	
	Schaalvergroting/megastallen of kleinschalig		29	
	Paarden/paardenstallen/maneges/planken afrastering paardenweides		23	
Wonen	Overall dezelfde regels voor woning-/bedrijfsnieuwbouw en handhaving daarvan		22	
	Architectuur van woning-/bedrijfsnieuwbouw		23	
	Oude/streekeigen boerderijen behouden/renoveren		40	
Werken/Industrie	Niet-agrarische bedrijven in het buitengebied		29	
	Winkels in het buitengebied		18	
	Uitbreiding industrieterrein De Stroet		31	
Verkeer	Zandwegen behouden of asfalteren / afsluiten of openstellen		42	
	Drempels		25	
	Snelheid verkeer		25	
	Veiligheid in het verkeer		20	
	Straatverlichting/verlichting woningen		19	
	Oostelijke Randweg Barneveld		21	
	Bereikbaarheid Lunteren (winkel) centrum		16	
Duurzame energie	Windmolens		31	
	Zonnepanelen op grond / daken		40	
Natuur en recreatie	Aanplanten en/of behouden van houtwallen/singels/bomen o.a. langs bebouwing/wegen		36	
	Bloemrijke akkerranden		32	
	Bermbeheer		26	
	Recreatieparken		18	
	Recreatiemogelijkheden		13	
	Camping bij de boer		22	
Welzijn	Eenzaamheid		10	
	Hulpverlening		10	
	Gemeenschapszin in het buurtschap		17	
	Openbaar vervoer		11	
Opgroeien	Voorzieningen voor pubers		13	
	Alcohol- en drugsgebruik		20	
	Opleiding/diploma		4	
	Speelplekken		8	
	Scholen o.a. Ruitenbeekschool: renoveren of nieuwbouw		27	
Winkels Lunteren Cent	Aanbod		8	
	Openingstijden		12	
	Parkeren		19	
Belangrijkste onderwerpen zijn Zandwegen, Zonnepanelen, Oude/streekeigen boerderijen, Aanplanten houtwallen etc				
2e prioriteit: Akkerranden; Bedrijven / De Stroet; Megastallen; Windmolens en Scholen				

Bijlage 2 Open commentaren bij de enquête buitengebied

**Uitslag enquête DOP-buitengebied Lunteren
Opmerkingen/ suggesties; definitief 9 juni 2020**

Samenvatting N= 55

Landbouw	Aantal
<u>Kringlooplandbouw</u>	
Bevorderen/stimuleren	4
Voor/groot voorstander, diverse mogelijkheden	4
Gebeurt al veel meer als gedacht wordt	
Boeren op een gezonde manier boer te laten zijn	
Is efficiënt	
<u>Grondgebonden landbouw</u>	
Beperkt houden/houden zoals het is	2
Belangrijk/voor	3
Laat de boeren met rust	
Boeren op een gezonde manier boer te laten zijn	
Met eigen grond werken	
Familiebedrijven moeten verder kunnen	
<u>Biodiversiteit</u>	
Belangrijk/voor/stimuleren	7
Goed voor de natuur en vogels/insecten; goed voor natuur/milieu	2
Belangrijk voor het landschap	
Op vrijwillige basis	2
Boeren op een gezonde manier boer te laten zijn	
Veel gemengde gewassen, niet alleen mais	
Geen glyfosfaat toestaan	
<u>Schaalvergroting/megastallen of kleinschalig</u>	
Kleinschalig	12
Geen megastallen, slecht voor omgeving en dieren	10
Beperkt, opschalen prima, megastallen echter een stap te ver	4
Beide mogelijk	2
Megastal is persoonlijke beleving, moet mogelijk blijven	
Gewoon normale bedrijven	
Alleen als stikstof minder wordt	
<u>Paarden/paardenstallen/maneges/planken afrastering paardenweides</u>	
Verbod/zo min mogelijk/niet meer/ zijn er genoeg van	9
Zie je te weinig, geen probleem	4
Paarden prima. Maneges weren. Geeft te veel verkeersbewegingen	
Zo min mogelijk i.v.m. ontsieren van het landschap	2
Lelijk, al die planken, geen verplanking van het landschap	4
Boeren wel, zorgen voor voedsel	
Koe in de wei i.p.v. paarden	
Beter iets dan niets in de wei	
Wonen	
<u>Overall dezelfde regels voor woning-/bedrijfsnieuwbouw en handhaving daarvan</u>	
Niet meten met 2 maten, regels handhaven	8
Beperkte verplichtingen	
Wonen mogen ze wel wat beperken	2
In overleg, verder van de weg af	
Alleen voor eigen bevolking, naar lokale behoefte	
Nee, oude stijl + renovatie stimuleren	
<u>Architectuur van woning-/bedrijfsnieuwbouw</u>	
Moet passen in het landschap, met behoud van cultuurwaarden, streekgebonden	16
Veel niet-passende woningen, geen glazen gebouwen, geen moderne hokken	6
Met behoud van kwaliteit	
Voor zover mogelijk	

Oude/streekeigen boerderijen behouden/renoveren

Behoudt het landschap eigen gezicht/sfeer buurschap/stimuleren	7
Behouden, als het kan of in dezelfde stijl terugbouwen	8
Goede zaak/belangrijk/ helemaal mee eens	11
Het oude in ere houden, Streekeigen karakter proberen te behouden	3
Wie betaalt dat?	
Betreurenswaardig hoeveel oude boerderijen in de laatste 20 jaar zijn gesloopt!	
Dit moet stoppen; niet veranderen in villawijk. Erfgoed behouden; meerwaarde aan het landschap	

Werken/Industrie

Niet-agrarische bedrijven in het buitengebied

Nee, geen bedrijven	8
Naar industrieterrein	4
Niet onbeperkt, liefst in bestaande omvang	3
Nee, alleen kleinschalig (bijv kantoor) behouden, onzichtbaar	9
Prima kansen voor stoppende boeren, alleen in bestaande veeschuren	2
Alleen met agrarisch/natuurbinding; geen sandwichpaneelhallen	
Per geval bekijken en vergunning verlenen	

Winkels in het buitengebied

Ja, prima	4
Absoluut niet, maar gewoon in het dorp, weren	3
Beperkt (zie De Valk) / alleen streekprodukten / landwinkeltjes	10
Geen wildgroei	
Voor de ouderen	
Een bakker zou fijn zijn	

Uitbreiding industrieterrein De Stroet

Prima/ja/goede zaak. Bevorderen is gunstig gelegen bij A30, werkgelegenheid	16
Geen uitbreiding, in Ede nog genoeg ruimte	4
Als het maar kleinschalig blijft en schone industrie	2
Alleen voor lokale ondernemers	3
Ja, met verplicht zonnepanelen op daken	

Verkeer

Zandwegen behouden of asfalteren/afsluiten of openstellen

Behouden en onderhouden	11
Behouden, horen bij het karakter, landschap	23
Wordt hij veel gebruikt, dan verhard, klinkerweg is ook landelijk	
Onverharde wegen naar 1 of meer woningen verhard, beslissen door aanwonenden	2
Doorgaande wegen stof vrijmaken, geen gebroken puin aanbrengen	
Asfalt verwijderen op niet-doorgaande wegen zoals bij Zeggelaarsweg	
Afsluiten	2
30 km/u maximum	
Wegdeel Koudhoornweg boven de beek in zeer slechte staat	
Veel meer aandacht voor fietspaden; Fietsen op 60km wegen veel te gevaarlijk	
Goed fietspad van Meulunteren naar Lunteren	

Drempels

Nee/tegen /afschaffen	12
Minder, zijn er te veel, niet overdrijven	7
Er zijn andere maatregelen mogelijk tegen hard rijden	2
Waar nuttig voor veiligheid	

Prima/ja

Snelheid verkeer

60 km is prima op de buitenwegen	10
Beter handhaven	9
Belangrijk, te hard rijden en met alcohol op aanpakken	
Omlaag	1
Te hard op ruitenbeekweg en hessenweg	
80 km/u op doorgaande wegen	
Koperen steeg is een sluiproute	
Zondags snelheid meten	

Veiligheid in het verkeer

Goed	2
Niet te snel	2
Sluipverkeer aan banden leggen. Kleine boerenweggetjes 1 richting of afsluiten	2
Meer controle in het buitengebied, zeker op zondag (motoren) en alcohol in het weekend	4
Verhogen	
Meulunterseweg / Postweg is onveilig – fietspaden nodig	
Gevaarlijke oversteek hoek Lage Valkseweg/Westerengseweg + Hoge en Lage Valkseweg bij de kerk	
Meer drempels en meer handhaven	
Broeksteeg verbreden en met drempels	
<u>Straatverlichting/verlichting woningen</u>	
Houden zo, huidige situatie ok, voldoende	7
Geen, donker laten , uit, beperken, beter voor nachtdieren	11
Koperensteeg verlichting aanbrengen, veel fietsers schooljeugd en voetbaljeugdlopen gevaar door	
Tot 11 uur 's avonds	

Oostelijke Randweg Barneveld

Goed plan voor snelle doorstroming, prima, snel	8
Nee, wordt lastig, meer fijnstof, niet meer nodig	6
Op grondgebied Barneveld houden	5
Zou erg jammer zijn als Hessenweg dicht gaat;Goede aansluiting vanaf Hessenweg	
<u>Bereikbaarheid Lunteren (winkel) centrum</u>	
Slecht geregeld, 1 groot doolhof voor verkeer, lastig bereikbaar, hopeloos	8
Chaos, Lastig voor toeristen	2
Rondweg prima, stuk Bisschopsweg knudde	
Kruising Klomperweg/Westzoom is gevaarlijk. Rotonde!	
Als je de weg maar weet gaat het wel	
Is goed	
1-richting verkeer weghalen	

Duurzame energie

Windmolens

Nee, tegen	25
Alleen bij industrieterreinen of snelweg of op zee	6
Beperkt	
Moet iedereen op eigen terrein kunnen zetten, alleen kleine windmolens	2
<u>Zonnepanelen op grond /daken</u>	
Niet op de grond, alleen op daken, landbouwgrond behouden	30
Voor al op de grond i.v.m. brandgevaar gebouwen	
Voor, prima, stimuleren, er is ruimte voor	7
Het chemisch afval van de toekomst	
Onze voorouders hebben de heide niet ontgonnen voor zonnepanelen	

Op Natuur en recreatie

Aanplanten en/of behouden van houtwallen/singels/bomen o.a. langs bebouwing/wegen/weides

Positief, ja, meer, voor , stimuleren, doen, belangrijk, bevorderen, hoort	21
Is mooi, maar moet wel onderhouden worden	
Natuur is belangrijk maar het moet ten koste gaan van hectares goede landbouwgrond	1
Niet alles omzagen	

Bloemrijke akkerranden

Ja, doen, voor, stimuleren, noodzaak	12
Wel leuk, mooi	6
Bloemrijk maken voor de insecten	4
Voor liefhebber, alleen vrijwillig	
Niet nodig	1

Bermbeheer

2x maaien per jaar, vaker maaien, bijhouden	6
Ja, doen, belangrijk, graag	9
Niet nodig, afblijven	2
Zo milieuvriendelijk mogelijk; insecten lokken	4
Stimuleren en goede/duurzame palen langs /in de bermen zodat het niet stuk gereden wordt	
Zonder grote stenen	

Recreatieparken

Niet, nee	4
Niet meer	13
Geef ruimte aan de boer	
Niet uitbreiden en toezien op recreatiebewoning	
Niet te groot	
Te veel bomenkap (Scheleberg)	
Niet meer, eerst afwachten wat Lelystad gaat veroorzaken; meer weerstand	2

Recreatiemogelijkheden

Geen recreatie, kunnen we niet van leven	
Genoeg mogelijkheden, niet uitbreiden , voldoende	5
Beperkt voor toeristen, niet OostEU werknemers	5
Doen. Ontwikkelen, vooral fietspaden verbeteren. Zijn slecht en smal	
Zwemmeer	1
Jammer dat er steeds meer bosgebied wordt afgesloten	
Hier en daar een bankje plaatsen	
Losloopgebied in Luntersch Buurtbos	
<u>Camping bij de boer</u>	
Ja, prima, niets op tegen, zijn er voldoende, positief, kleinschalig	10
Niet uitbreiden, niet meer	3
Niet nodig; boer moet boer zijn, geen	2
Liever niet. Caravans ontsieren het landschap	
Boeren zijn er niet meer	

Welzijn

Enzaamheid

Moeten we niet hebben, bestrijden	2
Wordt er met al die import niet beter op, ligt op de loer	2
Valt hier mee, kerken kijken om naar ouderen	
Goede buur beter dan verre vriend	
Is soms groot, maar ook in grote steden	

Hulpverlening

Belangrijk. Noodzakelijk	4
Te laat op plek van bestemming. Kortere aankomsttijden. Verbeteren	3
Is op orde	

Gemeenschapszin in het buurtschap

Meer, wenselijk, kan stukken beter	5
Initiatieven ondersteunen, stimuleren, bevorderen, verder ontwikkelen	5
Erg belangrijk	
Men kijkt nog naar elkaar om	
Kan stukken beter; weet amper wie onze burens zijn	2

Openbaar vervoer

Optimaliseren, mag wel beter, buurtbus	4
Is nu voldoende, niet uitbreiden	2
Is er niet- weinig interesse voor, niet nodig	4
Waarom er 's nachts treinen rijden is mij een raadsel	
Niet belangrijk. Het is hier geen stad	
Overgang Ruitenbeekweg niet afsluiten	

Opgroeien

Voorzieningen voor pubers

Meer, te weinig, nodig	5
Nee, dit hoort thuis	
Kinderopvang voldoende bij particulieren	
Voldoende	

Pubers moeten werken

Alcohol- en drugsgebruik

Groot probleem, blijvend aandachtspunt. Beter aanpakken/ ontmoedigen 6

Handhaven/ op toezien 6

Bestrijden/ ontmoedigen 5

Niet aan de orde; geen probleem/ niet 2

De gevolgen laten zich zien in vernielde verkeerborden en “omgewaaid” kliko’s

Voorlichting geven op scholen

Opleiding/diploma

Geen beletsel 2

Speelplekken

Voldoende 3

Op het erf spelen 2

Er is niets

Scholen o.a. Ruitenbeekschool: renoveren of nieuwbouw

Nieuwbouw 7

Renoveren, karakter behouden 13

Nederwoudseschool absoluut in stand houden; veel jonge gezinnen

Beter isoleren en duurzame energie

Ja; samen laten gaan met De Valk

Waar is het goed voor dat men van heinde en verre naar het RB-schooltje gaat ?

In ieder geval openhouden, belangrijk voor buitengebied 2

Winkels Lunteren Centrum

Aanbod

Goed / voldoende 6

Middenstand bevorderen

Meer terrasjes, te veel versnipperd. Echte kern maken, huidig aanbod + in richting is slecht 2

Kan beter. Met internet zal het niet meevallen. Meer terrasjes zou leuk zijn 4

Huurkosten panden omlaag zodat er meer kleinschaligheid ontstaat

Maak het dorp weer meer aantrekkelijk met terrassen etc

Dorpsstraat open voor verkeer!

Openingstijden

Niet op zondag 5

Overlaten aan de markt

AH+horeca moet open op zondag

OK 2

Gelijk stellen 3

Lastig dat ze tussen de middag dichtgaan

Parkeren

Zo houden/ ok 6

Gratis houden 7

Niets te veel, best zoeken soms chaos om er te komen, meer ruimte creëren 5

Geen parkeerboetes/ parkeerschijven. Onzin om zo’n hoge boete te geven voor het vergeten van de parkeerschijf!

Toegang tot parkeerplaats nieuwe erf eenrichtingsverkeer maken

Dorp is in 2en gedeeld

Beter parkeren bij middenstanders, niet alleen bij supermarkten 2

Bereikbaarheid is slecht; nagenoeg geen aanbod meer in Dorpsstraat. Dus open

stellen zodat consument makkelijker bij kleine winkels kan komen. Bereikbaarheid

is prioriteit voor kleine winkels

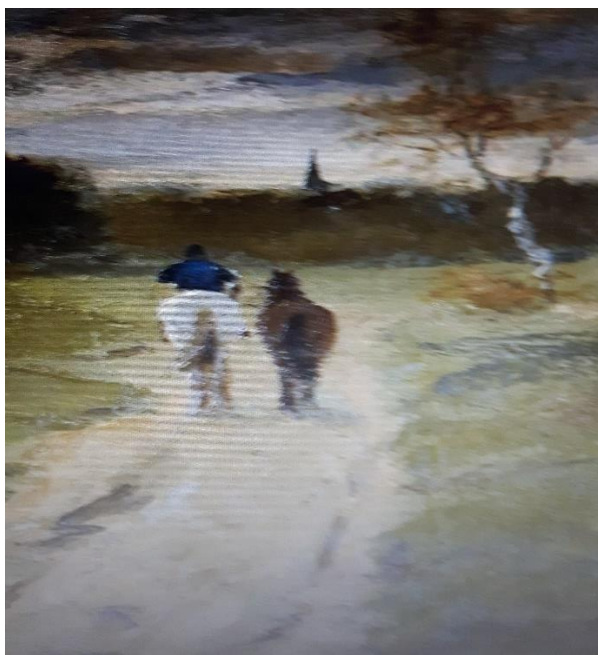
Overige opmerkingen/suggesties

- Is er een denktank?
- Zwerfafval rond pompstations en scholen is zorgelijk
- Handhaving op zwerfafval in bermen. Er worden complete zakken vuil gedumpt en het ligt vol met plastic, blikjes en lege flessen. Buurtbewoners voorzien van hulpmiddelen en/of aparte containers om dit zelf op te ruimen
- Graag weer een station bij Tegelhal Verschuur (vooral voor wandelaars)
- Meer buurtbladen met nieuws / mededelingen (zoals in De Valk)

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren 2021-2025

Domein Natuur & Recreatie

Richting Lunteren

Peter Koster
Jannita Wolfswinkel

Werkgroep domein natuur & recreatie

De Dorpsraad Lunteren heeft de werkgroep DOP gevraagd om in gesprek te gaan met de inwoners en in kaart te brengen wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van het dorp Lunteren.

De werkgroep DOP bestaat uit een brede afspiegeling van inwoners uit het dorp Lunteren en omgeving die op vrijwillige basis en belangeloos participeert.

Er zijn vijf domeinen vastgesteld te weten domein wonen & duurzaamheid, domein welzijn, domein opgroeien, domein buitengebied en domein natuur & recreatie.

De waardevolle informatie van de inwoners en recreanten van dorp Lunteren is gebundeld en beschreven in vijf werkdocumenten om vervolgens een integraal dorpsvisieontwikkelingsplan (DOP) te laten schrijven over de hoofdlijnen.

De inhoud van het werkdocument natuur & recreatie is bedoeld als referentiemateriaal voor de Dorpsraad en betrokkenen. Het geeft een directe inkijk in de ideeën die bij jong en oud in Lunteren leven en hoe zij ons dorp bij voorkeur zien ontwikkelen.

De uitkomsten van de werkgroep zijn ook bedoeld om te enthousiasmeren en te inspireren en andere partijen uit te nodigen om te komen met initiatieven en investeringen.

Het document is een dynamisch actieplan voor korte en middellange termijn.

Het in kaart brengen wat leeft onder de inwoners is een eerste voetstap naar een gedragen toekomstbestendig dorp Lunteren. Een ontdekkingstocht om samen met wilskracht en optimisme in op te trekken. Zoals ooit in vroegere tijden op het doek is verwoord door illustere inwoner en kunstschilder van Lunteren Martinus Nefkens.

Laten wij de krachten bundelen en samen Richting Lunteren gaan.

Voorjaar 2021

J.P. Koster

J. Wolfswinkel

Informatie van inwoners en recreanten de sleutel tot verbetering

Het werkdocument van domein natuur & recreatie geeft inzicht welke wensen en plannen er bij jong en oud in Lunteren leven en hoe zij ons dorp bij voorkeur zien. Ook zijn recreanten gehoord. De werkgroep heeft veel originele en goede ideeën ontvangen. Er zijn op het eerste gezicht ook tegenstellingen, zoals kan behoud natuur en leefomgeving samengaan met nieuwe energie zonnevelden en windmolens.

De vraagstukken en ideeën van de inwoners van Lunteren kunnen de sleutel zijn voor welkome, structurele verbeteringen voor de toekomst van het dorp. Een dorp dat voor iedereen herkenbaar blijft.

Omgevingskwaliteit creëren is een kwestie van hard en slim werken én vooral gezamenlijk volhouden. Met slim werken wordt bedoeld om alle disciplines samen te brengen, zodat krachten worden gebundeld en informatie wordt gedeeld.

De inwoners vinden het huidige beleid veel abstract praten & schrijven en weinig wol genereren. Om de prachtige ambities waar te maken is realistisch denken en het zetten van overzichtelijke voorwaartse stappen een pré.

De uiteindelijke oogst van het gezamenlijk denken & werken is een toekomstbestendig dorp waar inwoners en recreanten plezier aan beleven en trots op zijn.

Communicatie en zichtbaarheid DOP

- Informatieavond stakeholders 12 september 2019
- Informatiemarkt Gemeente Ede 27 november 2019 (leden DOP domein natuur & recreatie aanwezig)
- Meerdere publicaties met oproep aan inwoners Lunterse Krant
- Website Digitaal Lunteren
- Website Dorpsraad Lunteren
- Bijeenkomst Dorpsraad voor inwoners. 20 januari 2020 presentatie, quiz en informatieformulieren. Aan de hand van stellingen zijn de meningen van de aanwezigen gepolst over de aandachtsgebieden. De werkgroep DOP was breed vertegenwoordigd.
- Persoonlijke informele gesprekken met inwoners en recreanten in het dorp, bij inwoners of leden werkgroep thuis aan de keukentafel. Het is voor inwoners een veilige en gewenste benadering en werkt laagdrempelig om informatie te geven.
- Door de Corona ontwikkelingen zijn de fysieke spreekuren bij Het Westhoffhuis en De Schakel niet doorgegaan. De werkgroep houdt telefonisch spreekuur voor inwoners die niet aan de keukentafel kunnen deelnemen.

De belangrijkste uitkomsten domein natuur & recreatie

- Het behoud en versterken van de laatste beeldbepalende dorps- en natuurkenmerken van het dorp Lunteren en haar directe omgeving:
 - Geen verdere bebouwing in open buitengebied
 - Geen verdere aantasting van oude Hessenweg
 - Een groene bufferzone tussen Lunteren en Ede, dorpen niet aan elkaar laten bebouwen
 - Genereren van een “groene” Corridor en/of landgoederen
 - Een groene bufferzone tussen Lunteren en Barneveld, dorpen niet aan elkaar laten bebouwen
 - Geen bebouwing richting of in het bos
 - Geen verdere bebouwing Molenweg en Veenweg
- Meer groen in alle wijken
- Het behoud en versterken van dorp en natuur draagt ook bij aan toekomstbestendig toerisme
- Structureel onderhoud van wegen en trottoirs (met regie)
- Dorpspark met uitnodigende faciliteiten gericht op jeugd
- Installeren van een Jongerenraad naast De Dorpsraad
- Minder bureaucratisch praten, meer succesverhalen

Vliegwiel aanzetten, maak een start

De werkgroep adviseert om te starten met 3 kleine te realiseren activiteiten, zodat het vliegwiel wordt gestart. Wanneer plannen concreet en zichtbaar worden, gaan mensen met elkaar in contact komen en elkaar ondersteunen in het nastreven van een gemeenschappelijk belang. Dit leidt tot onderlinge identificatie, ontstaat sociale cohesie en genereert perspectief voor het dorp.

Regionaal krachtenveld samenbrengen

Om het dorp en buitengebied Lunteren toekomstbestendig te maken en verder duurzaam te versterken is het raadzaam om te besturen vanuit een Regietafel met een Dagelijks Bestuur.

Het Dagelijks Bestuur en gemeente Ede hebben maandelijks bestuurlijk overleg om de hoofdpunten en aandachtsgebieden te bespreken. Korte en bondige gesprekken van 45 minuten met agenda en kort verslag dat door beide partijen na ieder overleg wordt

ondertekend. Zo houdt dorp Lunteren intensieve betrokkenheid, borgt zij afspraken na vertrek wethouders/beleidsadviseurs en monitort zij de procesgang.

Werkbezoeken aan Lunteren

De werkgroep adviseert 4 werkbezoeken van 2 uur per jaar door B&W aan Lunteren. Het doel van de werkbezoeken is intensiveren van betrokkenheid voor de Lunterse samenleving. De bezoeken geven ook de mogelijkheid om waardevolle feedback van inwoners uit de praktijk aan de gemeenteraad mee te geven. De werkbezoeken worden met een eenvoudige lunch afgesloten, dat gelegenheid geeft om rustig na te praten en de verbinding te versterken.

Participatie bijeenkomst Hulakker correspondeert met veldwerk

Het veldwerk en laagdrempelige gesprekken aan de keukentafel van 1,5 jaar van domein natuur & recreatie correspondeert met huidige uitkomst poll Hulakker. Meer groen en dorpskarakter behouden en versterken. Een mooie parallel en aantoonbaarheid voor gemeente Ede en betrokkenen.

Opbrengst gesprekken van inwoners en recreanten dorp Lunteren

Communicatie gemeente Ede over natuur en recreatie

De communicatie van gemeente Ede wordt over het algemeen als matig ervaren. Schriftelijke en mondelinge vragen worden niet of deels beantwoord. Het is een veel gehoorde beleving van inwoners waar aandacht voor wordt gevraagd. De gemeente heeft de intentie om alle vragen van de burgers te beantwoorden. De vraag is of het communicatieportaal effectiever kan werken. Meer slagkracht op de beantwoording van vragen.

Op een informatieavond over natuur op het gemeentehuis in 2019 heeft de gemeente Ede live van aanwezigen gehoord dat er niet of nauwelijks wordt gecommuniceerd. De gemeente heeft toen emailadressen en vragen genoteerd. Vervolgens blijft het stil.

De overheid verwacht meer eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid en burgerparticipatie. De inwoners mogen dan ook zeker rekenen op een duidelijke en effectieve communicatie van de gemeente Ede. Uiteindelijk genereert een goede samenwerking tussen gemeente en inwoners meer rendement en lagere kosten. Samen de krachten bundelen is het streven.

Succes nieuwsblad Buitenronde gemeente Ede

De Buitenronde van de gemeente Ede wordt als een goed initiatief en zinvolle informatie over het platteland ervaren. Een leefbaar en aantrekkelijk buitengebied vinden de inwoners belangrijk.

Nieuwsblad Binnenronde gemeente Ede

Op een voorstel van inwoners om ook een Binnenronde uit te geven, met inzet van huidige expertise van de Buitenronde, heeft de Gemeente Ede niet gereageerd.

Het voorstel is introduceer ook een Binnenronde. De ervaringen en informatie van de Buitenronde delen met de Binnenronde.

Stilteruimte

De kerken zijn doordeweeks vaak gesloten. Een stilteruimte kan de kapel van vroegere tijden vervangen. Inwoners en recreanten zien graag dat een stilteruimte wordt vormgegeven in een openbaar toegankelijke en besloten ruimte. In de stilteruimte is gelegenheid om zich te bezinnen en / of tot rust te komen. Een voorstel wordt gedaan voor een duurzame authentieke houten bouw. In de stilteruimte kan een poëtische tekst op de muur worden geschilderd ter inspiratie en vormgeving van het interieur.

Sint Antonius Abt - kerkpad

De Oude Kerk is oorspronkelijk als Rooms-Katholieke Sint Antonius Abt kerk gesticht. De gotische toren is gebouwd in de 15e eeuw. De Sint Antonius Abt kerk aan de Kerkhoflaan, die plaats bood aan 80 kerkgangers, is in 1959 gebouwd. In de zomer waren ook vaak recreanten tijdens de diensten aanwezig. De rooms-katholieke geloofsgemeenschap Sint Antonius Abt in Lunteren heeft begin 2019 haar laatste eucharistieviering gehouden.

Het voorstel van een kerkganger is om vanuit historie en ter nagedachtenis aan het Sint Antonius Abt het Antoniuspad (kerkpad) in ere te herstellen. Een oud nostalgisch klinkerpad, het aanplanten van rododendrons en rozen en een ingetogen symbool aan wat ooit was in de geschiedenis van Lunteren.

Gloria Patri et Filio, Et Spiritui Sancto (Eer aan de Vader en de Zoon, En de Heilige Geest).

Het kerkpad kan in de cultuurroute voor inwoners en recreanten worden opgenomen.

Kerkhof serene omgeving

De sereniteit en uitstraling van de begraafomgeving is belangrijk. Het is een omgeving voor gedenken, rust en stilte. Een voorstel wordt gedaan voor een kapel en poëtische teksten.

Kerkhof grindpaden en groen

Het afgelopen decennium is regelmatig gevraagd om de grindpaden te verbeteren en vervolgens structureel te onderhouden. Voor bejaarden en minder validen zijn de paden moeilijk te bewandelen. Verder wordt gevraagd om meer groene bosschages aan te leggen

en aandacht voor de perken. De bloemen plukweide wordt gewaardeerd en veel gebruik van gemaakt.

Kerkhof “schuur versus container”

De huidige “schuur versus container” voor opslag van het gereedschap en materiaal is aan vervanging toe. Veel opslag staat in de buitenlucht de omgeving te ontsieren. Het voorstel is om een schuur van duurzaam hout te bouwen.

Kerkhof afvalbakken en ophangrekken

De nieuwe voorziening van Delta producten, afvalbakken en ophangrekken, is onderhevig aan natuurlijke elementen en wordt snel vuil. Verder staat de nieuwe voorziening rommelig en onverzorgd in de omgeving. Het voorstel is om in de toekomst bij nieuwe aankopen afvalbakken en ophangrekken van duurzaam hout te voorzien. De huidige nieuwe voorziening van Delta omlijsten met wintergroene hagen.

Kerkhof entree hoofdingang

Het voorstel is om de entree en ontvangst te voorzien van twee hoge groenblijvende symbolische dennenbomen. De lege perken aanplanten. De entree van het kerkhof vaker aanvegen uit respect die deze omgeving vraagt.

Dorpskern Muziektent Lunteren

Het Nieuwe Erf en omgeving herinrichten met beeldbepalende oude hagen en groene bosschages. Het doel is om het historisch erfgoed te laten herleven in de kern van het dorp en een trekpleister voor toerisme. De hagen fungeren tevens als terrasafscheiding in tijdperk van Corona een dubbele functie.

Zomermarkten voor inwoners en toeristen

De jaarlijkse zomermarkten nieuw leven inblazen voor een gezellig dagje uit of een middagje weg uit eigen tuin of van de camping. Herinrichten van kramen, gevarieerd en goed aanbod van producten, feestelijke zomerse ambiance in het dorp. Museum Oud Lunteren en Kerk open stellen voor bezichtiging ook tijdens de avonduren.

Dorpsgidsen en natuurgisten

De gidsen verzorgen dorps- en landschapswandelingen. Mooie verhalen over het verleden en het heden van het dorp en haar omgeving. Aanvullend kan een Lunterse koffietafel worden aangeboden.

Lunteren gastvrij, muzikale zomeravond voor toeristen

Lunteren en haar omgeving kent een hoog aantal campings. Om de toeristen een warm welkom te heten tijdens midzomer jaarlijks een muzikale zomeravond van eigen bodem organiseren.

Jongerenraad naast De Dorpsraad

Een raad die meedenkt over wensen & ideeën voor het dorp Lunteren. Geef de jongeren een stem om mee te praten over toekomst, wonen, werk en bovenal faciliteiten voor de jeugd.

Lunteren actief, Stichting Sociaal- en Cultureel Vormingswerk Lunteren**De Schakel, Het Westhoffhuis en De Vraagbaak**

Er is een nieuw logo voor Lunteren actief: een boom die verwijst naar geworteld te zijn in de Lunterse samenleving.

Het voorstel is het plaatsen van drie nieuwe bomen die De Schakel, Het Westhoffhuis en De Vraagbaak representeren.

Meer boomspiegels

Het voorstel wordt gedaan om de ruimte rond de voet van bomen te beplanten en ook te onderhouden. Een boomspiegel, ook wel boomkrans genoemd, is het stuk grond rondom de stam van een boom dat van boven toegankelijk is voor lucht en water en in de ideale situatie minstens zo groot is als de kruin van de boom. De boomspiegels zijn een trekpleister voor bijen en insecten en versterkt het beeld in de omgeving.

Geveltuinen

Het stimuleren van geveltuinen. Een geveltuin is een strook planten tegen de gevel van een woning. Vooral goed als er geen voortuin is, zoals bij veel winkels en appartementen. Een klimplant en stokroos maken het al gauw gezellig, zorgen voor harmonie in de woon- en leefomgeving en draagt bij aan de natuur.

Meer groen en tiny forests in alle bestaande wijken van Lunteren

De afgelopen decennia heeft het dorp veel groen ingeleverd voor beton en asfalt. De wijken hebben ademnood en meer groen en tiny forests in de wijk is meer dan wenselijk. Een groene leefomgeving is goed voor het woon- en leefklimaat (uitstraling en veiligheid), gezondheid, het afvoeren van regenwater en komt de biodiversiteit ten goede.

Nieuwe wijken in Lunteren opnemen van groenplan

Bij nieuwe wijken wordt nu nog weinig rekening gehouden met goede infrastructuur en groene leefomgeving. De Molenpol is een nieuwe wijk met relatief weinig aanleg van openbaar groen. Vanuit kostenaspect is gekozen voor meer huizen en minder voor duurzaamheid zoals inzet van groene voorzieningen. Het voorstel is om bij ontwikkeling van nieuwe wijken een toekomstbestendig groenplan op te stellen.

Een kans voor omgeving en braakliggend terrein Euterpe

Het voorstel wordt gedaan voor groene bosschages, bomen, een vijver en een authentiek

theehuis achter het gebouw van Euterpe. Een fijne ontmoetingsplaats met natuurlijke ambiance dicht in de buurt van verzorgingshuis De Honskamp.

Een nieuwe wijk met tiny appartementen met groen locatie Klomperweg

Het oude gebouw van AH aan de Klomperweg is gesloopt. Het voorstel is een betaalbaar duurzaam tiny appartementengebouw (onder 100.000 euro) voor doelgroep ouderen en jongeren. Rond het gebouw aanleg van tiny forests. Een nieuwe ecologische trekpleister.

Cultuurroute historie Lunteren voor inwoners en recreanten

Lunteren heeft een fantastische en gewaardeerde kunstlijn. Er wordt gevraagd door recreanten en (voormalige) inwoners van het dorp of naast de kunstlijn een cultuurroute kan worden opgezet:

De cultuurroute staat voor een beleving uit andere tijden op weg naar het heden, geeft ruimte om stil te staan bij de historie en zet het dorp nog meer op de kaart.

Cultuurroute groen : het Luntersche Buurtbosch, het Pinetum De Dennenhorst, de Goudsberg en het geografisch middelpunt van Nederland.

Cultuurroute buitengebied : het uitgestrekte buitengebied van Lunteren herbergt de buurtschappen en overige woonplaatsen Meulunteren, De Valk, Overwoud, Nederwoud en Walderveen.

Cultuurroute monumenten : van Rosmersholm, Hamlaan Gedenkboom, De Schaapskooi tot prachtig gerestaureerde De Wijert.

De cultuurroutes kunnen afzonderlijk en gecombineerd worden gevolgd.

Afvalbak Hondentoilet

Op oudejaarsdag 31 december 2019 is de afvalbak van het hondentoilet overvol en veel afval ligt ernaast. Op 4 januari 2020 is de situatie onveranderd. Voor de buurtbewoners is dit geen prettige ervaring. Er wordt voorgesteld om de afvalbakken regulier volgens een vaststaand schema te legen en aanvullend met oud & nieuw een extra legingsronde. Zo wordt overlast in de bewoonde leefomgeving voorkomen.

Afval en restanten van vuurwerk

De weken na Oud & Nieuw ligt er redelijk veel afval van vuurwerk voor de woningen in Lunteren. Het voorstel is om bijvoorbeeld via de bestaande zwerfafvalbrigade Lunteren aandacht te vragen om afval voor de eigen woning zelf op te ruimen en oudere burens te helpen.

Veegwagen

De veegwagen komt een paar keer per jaar door de straten. In de zomer wordt de 3e borstel ingezet bij de veegwagen. Deze borstel is bedoeld om onkruid te bestrijden. In het najaar komt de veegwagen om het blad mee te nemen. Een inwoner stelt voor dat er van tevoren in de krant wordt aangekondigd dat de veegwagen komt, zodat geparkeerde voertuigen tijdig kunnen worden weggehaald. Zo wordt optimaal en effectief gebruik gemaakt van de veegwagen.

Toegankelijkheid en trekpleister dorp voor inwoners en recreanten door verbetering trottoirs en wegen

De trottoirs regulier controleren op gevaarlijke situaties, zodat bejaarden en minder validen veilig over de trottoirs kunnen wandelen. Voorkomen is beter dan aansprakelijk worden gesteld. De vergoedingen van letsel- en materiële schade kunnen beter worden besteed aan het onderhouden van trottoirs.

De Hulweg heeft achterstallig onderhoud en komt hoognodig in aanmerking voor het opnieuw asfalteren of een authentieke klinkerweg. Door de gaten in de weg zijn fietsers gevallen. Het langer uitstellen van onderhoud genereert meer kosten in de toekomst.

De dorpskern in het winkelgebied heeft een tijd terug een metamorfose van de bestrating ondergaan. Het is moeilijk lopen over de bestrating en deze is glad. Er zijn veel mensen gevallen zowel lopend als op de fiets. Bij de grote kerk is het niet voor iedereen duidelijk waar de weg begint, dit kan lastige situaties opleveren of zelfs gevaarlijke voor spelende kinderen die zomers een ijsje halen. Zij rennen spontaan de weg over van de winkel naar de kerk. De weg ziet eruit als een plein.

Bij herinrichting en investeringen is het aan te bevelen van tevoren deskundigen en gebruikers de plannen infrastructuur en bestrating te laten beoordelen.

Een goede en veilige infrastructuur levert naast veiligheid voor de inwoners ook plezier op voor recreanten. Het nodigt bezoekers uit om het dorp te bezoeken.

Bereikbaarheid Lunteren voor inwoners en recreanten

Het voorstel wordt gedaan een onderzoek in te stellen voor goede bereikbaarheid van het dorp en de naastgelegen wijken. De huidige infrastructuur met onder meer éénrichtingsverkeer en het deels afsluiten van de Dorpsstraat is niet optimaal en werkt niet uitnodigend voor inwoners en recreanten.

Verkeersdrempels versus verkeersobstakels

De verkeersobstakels in de Westelijke Parallelweg in de Julianastraat overgang Klomperweg is problematisch. Bij deze obstakels kunnen de voertuigen zelfs bij stapvoets rijden de klappen moeilijk opvangen. Onderdelen die vernield of beschadigd raken, zijn bijvoorbeeld

de schokdempers, veren, bodembeschermplaten, de voorbumper, radiatoren en de carterpannen, met mogelijke motorschade tot gevolg.

Het voorstel is om de verkeerdrempels op normale hoogte stellen.

In kaart brengen oude en monumentale bomen

Bomen doen er mensengeneraties over voordat ze volgroeid zijn en enorme afmetingen hebben bereikt. Alleen door goede en duurzame bescherming kunnen de bomen oud worden en de mensen met hun imposante verschijning verwonderen. Volgroeide, oude bomen zijn in ons land een kostbaar bezit. Naast schoonheid hebben bomen een beeldbepalende functie voor de omgeving. Het idee is ontstaan om unieke, oude en monumentale bomen in kaart te brengen en een boomroute te maken. Zo kan een prachtige reis langs de meest indrukwekkende bomen van Lunteren worden gemaakt. Bij de bomen worden leeswijzers geplaatst.

Kap bomen versus aanplant nieuwe bomen

Een groene omgeving heeft een positieve invloed op de gezondheid; bomen en planten verbeteren de luchtkwaliteit. Als leefomgeving voor dieren is groen onmisbaar voor de biodiversiteit. Ook in het kader van de klimaatverandering is de groenaanleg van waarde. Een groene omgeving fungeert ongemerkt als waterberging en hitteschild.

Bomen en groenbodems zijn onmisbaar: ze leveren zuurstof, werken als natuurlijke airco's, filteren fijnstof, huisvesten vele diersoorten en zijn goed voor onze mentale gezondheid.

Het voorstel is voor iedere boom die op openbaar terrein wordt gekapt een nieuwe boom aan te planten op dezelfde plek of in de naastliggende omgeving.

Behoud van (waardevolle) takken en bomen, aanstellen van een groenregisseur

Nog niet zo lang geleden heeft een inwoner van Lunteren voorkomen dat een hele bomenreeks onnodig en rigoureuus van haar prachtige takken is ontdaan. De jongeman die aan deze opdracht werkte, had instructie ontvangen om alle bomen te snoeien, terwijl hij zagezeggd geen enkele kennis van zaken heeft.

Begeleidingssnoei: voor jonge bomen is het belangrijk om deze tijdens de groei te begeleiden. Een goede begeleidingssnoei vormt de basis voor het uiteindelijke eindbeeld van de boom. Belangrijk is dat de bomen hun groeisnelheid blijven behouden en de snoeiwonden beperkt blijven. In het algemeen, afhankelijk van de boom, geldt dat jonge bomen eens in de 2 á 3 jaar te worden gesnoeid.

Onderhoudssnoei: als een boom de volwassen fase heeft bereikt is het van belang om deze zeer beperkt te snoeien. Alleen risicotakken, schade door weersinvloeden en eventueel plaatselijke omstandigheden zijn reden om de boom te snoeien.

Ouderdomssnoei: wanneer de boom bejaard is, wordt dood hout verwijderd en gecontroleerd op stabiliteit.

Het voorstel is om een groenregisseur aan te stellen. Verder de vraag om inwoners te informeren als een snoei gaat plaatsvinden.

Bijenlandschap

Op het terrein van NS en Prorail woonde sinds jaren een bijenlandschap. Ter voorbereiding op een energiestation in de kern van het dorp zijn de kasten weggehaald. De bejaarde inwoner is hierover zeer verdrietig en aangedaan. Zijn grote wens is dat de kasten en zijn geliefde bijenvolk in de vertrouwde omgeving terugkomen.

Korenvelden

Bloemrijke korenvelden laten herleven, een trekpleister voor natuur, inwoners en recreanten. Op zomerse dagen wordt voorgesteld om inwoners en recreanten schilderlessen in de natuur aan te bieden.

Laat het bos vooral het bos blijven

De bomen in haar natuurlijk atmosfeer zijn voldoende. De koepel en haar trekpleister is prachtig. Verder moet het bos het bos blijven. Geen uitbreiding van attracties van trappen, kijkers en waterpompen. Het past niet in een natuurlijke omgeving en habitat.

Kaalslag Spoorstraat

Een inwoner heeft gebeld voor de omgeving bij het NS-terrein. Na de zomer van 2019 heeft een enorme en rigoureuze kaalslag plaats gevonden. De buurtbewoners zijn niet geïnformeerd, het heeft de mensen volkomen verrast dat na 35 jaar het hele plantsoen is verdwenen. Het groen fungeert als zonneshield, betere waterdoorlating en dempt het geluid van het verkeer.

De inwoner vraagt voor interventie tussen gemeente Ede en betrokken partijen voor herstel van het groen in de omgeving.

Natuurlijk netwerk verbinding dorp en omliggende natuurgebieden

De woonkernen via bloemrijke en groene stroken en plekken verbinden en versterken met de grote omliggende natuurgebieden. Een levend netwerk van wegbermen, slootkanten, tuinen en veldjes waarlangs insectensoorten kunnen migreren en floreren en vogels kunnen foerageren, is wat de inwoners voor ogen staat.

Geluidsoverlast, significante toename

Het afgelopen decennium is de geluidsoverlast enorm toegenomen onder meer door het verkeer op de A30. De huidige geluidsschermen zijn niet toereikend. Het dorp dat ooit zo stil in de natuur was opgenomen wordt in toenemende mate geconfronteerd met geluid.

Voorstel : onderzoek en metingen toenemend geluid en oplossingen.

Een beeldbepalende omgeving behouden en versterken voor inwoners en recreanten

Het oude NS-station en haar directe omgeving belichaamt de geest & ziel van vroegere tijden. Het erfgoed in dorp Lunteren is schaars en kwetsbaar.

De gevels van de nieuwe AH in de dorpsstraat passen qua sfeer in het dorpsbeeld. De achterzijde daarentegen genereert visuele en lichtvervuiling. Het intense blauwe licht van de parkeergarage past niet in het dorpse karakter.

Het overvloedig verlichten van allerhande plaatsen veroorzaakt ecologische schade.

Niet alleen historische gebouwen behouden maar ook gebouwen uit de vorige eeuw. Op de plaats waar de Bethelkerk heeft gestaan, is een blok beton uit de grond gerezen vanuit perspectief economisch belang. Het nieuwe gebouw past niet in het straatbeeld van het dorp en is geen verrijking van architectuur, beleving van woon- en leefomgeving en natuur. De voorkeur gaat uit naar duurzaamheid.

Voorstel : meer inzet op behoud van (beschermd) dorpsgezicht en versterken van cultuur en historische gebouwen.

Behoud en herstel van karakter oude huizen belonen

Stimuleren renovatie van oude woningen die karakter hebben voor het dorp.

Het voorstel is om eigenaren tegemoet te komen door beschikbaar stellen van (oude) bouwmaterialen en groenvoorziening.

Behoud voormalig pand Smid Achterstraat

Meer duurzame en authentieke bouw

Om het dorp beter en aantrekkelijker te maken voor inwoners en recreanten wordt voorgesteld om meer bewust voor duurzame en authentieke bouw te kiezen bij nieuwbouw.

Afval geen visitekaartje voor dorp en buitengebied

Wat veel inwoners bezighoudt is zwerfafval, dat ondanks goede initiatieven overal en te veel rondslینگert zowel in het binnen- als buitengebied. Het dorp verlossen van zwerfafval is een klus waaraan bijna alle inwoners van Lunteren een bijdrage kunnen leveren en dat relatief weinig geld kost. Een schone leefomgeving is een opsteker voor mens en natuur. Een uitdaging en ambitie die op ons dorp ligt te wachten: schoonste dorp van Nederland binnen nu en twee jaar. Voorstel inzetten van centrale afvalbrigade met regiefunctie en voorlichting aan inwoners via krant.

Grof zwerfafval NS Station

Twee buurtbewoners Dingerlaan onderhouden deels het NS Station deels door iedere maand het grof zwerfafval en blad bij het NS Station op te ruimen. De hoeveelheid is aanzienlijk minimaal één grote vuilniszak vol.

Het voordeel van het opruimen van blad is dat het minder gevaarlijke situaties oplevert voor ouderen en de entree gastvrij is voor inwoners, recreanten en reizigers. Hoe schoner de omgeving hoe prettiger het woon- en leefklimaat en een beter milieu.

Voorstel: extra hulp voor een schoner en gastvrij entree NS Station en directe omgeving.

Fijn zwerfafval sigaretten en kauwgom

Zwerfafval is afval dat rondslینگert op plekken die daar niet voor bestemd zijn, bijvoorbeeld op straat, in de berm of in de woonomgeving. Het is gewoonlijk afval dat daar door menselijk handelen bewust of onbewust, door nalatigheid, of door natuurkrachten zoals water en wind terechtgekomen is.

Grof zwerfafval bestaat voornamelijk uit verpakkingsmateriaal van consumpties, bijvoorbeeld blikjes, flesjes, wikkels of patatbakjes. Fijn zwerfafval zoals sigarettenpeuken en kauwgom worden vaak op straat en langs de weg achtergelaten en vormen het belangrijkste onderdeel van de categorie fijn zwerfafval.

Zwerfafval zorgt voor een rommelig en soms onveilig straatbeeld en is erg schadelijk voor het milieu en de dieren. Vaak duurt het lang voordat het afbreekt en uit het milieu verdwijnt. De afbraaktijd van kauwgom is 20 jaar en bijzonder slecht voor het milieu.

Voor het grof zwerfafval zijn veel inwoners zelfstandig of via organisaties actief. Prachtig initiatieven met een geweldige resultaten. Voor fijn zwerfafval wordt specifiek aandacht gevraagd.

Een inwoner stelt voor om drie keer per jaar een oproep te doen via de Lunterse Krant voor een gezamenlijke opruimactie met speciale aandacht voor fijn zwerfafval sigaretten en kauwgom. Na Koningsdag, Oud Lunterse dag en jaarlijkse kerstmarkt de vitale buurtbewoners de eigen straat laten controleren en schoonmaken.

Tevens wordt voorgesteld dat Toezicht meer controleert en handhaaft.

Glascontainer en kledingcontainer

Het voorstel is om aandacht te vragen voor juist gebruik van de containers. Te stimuleren om geen glas en kleding naast de glas- en textielcontainer neer te zetten. Glas is gevaarlijk voor kinderen en dieren. Natgeregende en smerige kleding heeft geen functie meer. Als de containers vol zitten, is er meestal nog plek op een andere locatie in het dorp. Verder is een mogelijkheid om de spullen weer mee naar huis te nemen en een andere keer te brengen. Voor inwoners en recreanten is een schoon dorp een trekpleister.

Zwerfafval bij supermarkten

Er ligt relatief veel zwerfafval bij de supermarkten en aanliggende parkeerterreinen. Onkruid, vernielingen, graffiti en stickers geven een (onbewust) gevoel van onveiligheid en zorgen er bovendien voor dat de buitenruimte rondom de supermarkt sneller vervuild. Zorg daarom voor snel herstel en/of verwijdering.

Voorstel: maak regelmatig schoon en beperk de dagelijkse schoonmaak niet tot de entree voor de deur maar zeker ook de omliggende omgeving zoals het parkeerterrein. Zorg dat de afvalbakken schoon zijn en tijdig worden geleegd. Zorg dat het expeditiehof is opgeruimd, ligt nu vaak te veel rommel en afval. Het afval in én onder de winkelwagens opruimen.

Als het opruimen wordt bijgehouden is het een kleine (dagelijkse) klus dat veel oplevert voor de supermarkt. Door uit te stralen dat schoon belangrijk is draagt men direct bij aan bewustwording en verbetering in het schoongedrag van de klanten.

Zichtbaar reinigen heeft een bijzonder positief effect op consumentengedrag en aankopen.

Landschap is niet oneindig beschikbaar

Een oproep wordt gedaan om zuinig te zijn op de overgebleven open ruimte, het dorp moet in evenwicht zijn met het landschap.

Voor grondeigenaren is het aantrekkelijk om grond te verkopen voor verstedelijking, daar moet een rem op worden gezet. Grond is niet alleen vastgoed maar vormt ook een publiek goed als kostbare vitale bodem voor het ecosysteem.

Een goede, vitale bodem is essentieel voor de landbouw, waterkwaliteit, natuur en biodiversiteit. Hoe gezonder de bodem, hoe veerkrachtiger. Klimatologische schommelingen, zoals langdurige droogte en intense regenval worden beter opgevangen.

Voorstellen : bescherm het landschap door nieuwe woningen zoveel mogelijk in bestaand stedelijk gebied te bouwen.

Denk out of the box bij nieuwe bebouwing opkomst van ecologische tiny houses en appartementen. Heeft als bijkomend voordeel dat doelgroep jongeren ook kans van slagen heeft om in het dorp te blijven wonen.

Zorg in het proces van stedelijke verdichting dat de kwaliteit van het openbaar groen in en om het dorp op grote schaal verbetert. Zo ontstaat een prettige openbare ruimte die gezond gedrag bevordert en bovendien beter kan reageren op het veranderende klimaat.

Drinkwater

Er is toenemende vraag van met name recreanten naar plekken waar eigen waterflesjes kunnen worden gevuld met drinkwater. Weggooi drinkflesjes zijn een belangrijk bron van afval en vuilnis op straat en slecht voor het milieu.

Toegankelijk openbaar toilet

Toegankelijk openbaar toilet hoort bij een goede en gastvrije gemeente en dat wil het dorp Lunteren uitstralen.

Uit onderzoek blijkt dat als er meer toiletten beschikbaar zijn, mensen langer blijven winkelen. Dit vertaalt zich in hogere uitgaven, dat goed is voor de middenstand én leefbaarheid van het centrum.

Duidelijke signalering van toegankelijk openbaar toilet, zodat mensen op de hoogte zijn, dat er toegang is tot 'gemeentelijke' toilet.

Bedrijventerrein De Stroet niet verder uitbreiden

Er komen naar verwachting zeven voetbalvelden bij aan nieuwe industrie en een oude boerderij moet wijken. Het landschap van Lunteren en haar omgeving komt verder onder de druk te staan. Dit is niet nodig aangezien er voldoende bedrijfsruimte aanwezig is in gemeente Ede. Het doel is zorgvuldig ruimtegebruik, alle verouderde bedrijventerreinen opknappen en nieuwbouw structureel aan banden te leggen. Regulering van vraag en aanbod, inzicht en transparantie in de ruimtevraag van bedrijven en in de situatie van bestaande en geplande bedrijventerreinen. De voorspelling is dat zonder verbeterde maatregelen het overschot aan bedrijfsruimte significant zal toenemen in gemeente Ede.

Bescherming houtwallen

Het historisch gebruik van een locatie kan door houtwallen worden afgelezen.

De houtwallen definiëren als cultureel erfgoed. De houtwallen hebben ook een ecologische waarde als schuilplaats voor dieren.

Visuele vervuiling door uitingen reclame via grote masten en borden

Een zorglijke ontwikkeling is de trend van een wildgroei van uitingen reclame in het ooit zo oer-Hollandse en harmonieuze landschap van Lunteren. Het dorp en buitengebied zijn vogelvrij verklaard. Naast de energietransitie heeft ook de reclame een groot effect op (cultuur) landschap. Het landschap en leefklimaat wordt verstoord. Het vermindert sterk de

aantrekkelijkheid van dorp en het landschap, waardoor de kwaliteit van het vestigingsklimaat en de aantrekkingskracht voor toerisme vermindert.

Het voorstel is om het verstoren van het landschap terug te dringen. Het aanstellen van een hoeder is van essentieel belang.

Visuele horizonvervuiling

Verblindende zonnepanelen op daken, weilanden met zonnevelden, onnodige verkeersborden, windmolens die ver boven de horizon uitsteken het leidt af van alles wat als mooi wordt ervaren aan het landschap en haar uitzicht. De leefbaarheid in de dorpen en het buitengebied gaat met sprongen achteruit. Een onuitwisbare schade aan de natuur begint eerste vormen aan te nemen. Wie wil er straks wonen als we weggestopt zitten achter zonnepanelen, in het lawaai van de windmolens, kampend met gezondheidsproblemen.

De tijd is aangebroken dat de eerste zonnepanelen de geest geven. Ze komen op de afvalberg terecht. Studies tonen aan dat wereldwijd afval van PV-modules kan oplopen tot acht miljoen ton tegen 2030 en het gecumuleerd tienvoud ervan tegen 2050.

Wetenschappers zeggen dat er nog weinig ervaring is met de ontmanteling en verwerking van zonnepanelen, ook op de nodige opslagcapaciteit is er op dat ogenblik nog geen zicht. Thomas Astrup, een Deense milieutechnoloog, waarschuwt dat de berekening correct moet verlopen, zodat verschillende stroomopwekkende technologieën gelijkwaardig met elkaar vergeleken kunnen worden om hun impact op het milieubeleid te berekenen.

Voorstel : maak een toekomstbestendig plan, “verclustering bouwen zonnepanelen op de juiste plek”, om schade en visuele vervuiling van het dorpsgezicht en landschap in te perken en te voorkomen.

Ontmoetingsplaats voor jongeren in het dorp

Een gezellige ontmoetingsplaats voor jongeren om te chillen met klein uitgaanscentrum, muziek en eetgelegenheden.

Een filmhuis met soos voor jongeren

Het geven van workshops over mediawijsheid en samen film kijken. Creativiteit, samenwerken, onderzoek en experimenteren staan centraal. Verder geeft het filmhuis gelegenheid voor gezelligheid en doorbrengen van vrije tijd in een veilige omgeving voor de jeugd.

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren 2021-2025

Domein Opgroeien

Jos Kamperman
Annelies Hultink
Gerrie Kelderman

Domein opgroeien

In de afgelopen periode hebben we gesproken met verschillende instanties/personen: kinderopvang, leiding kinderwerk in de Schakel, scouting, wijkbeheerder en een leerkracht van de Sprong.

Kinderopvang loopt goed in Lunteren. Alleen de buitenschoolse opvang verdient meer aandacht in Lunteren. Veel wordt nu door de ouders of opa en oma opgevangen. Men ziet voor de komende periode/jaren nog voldoende groeipotentie.

Kinderwerk in de Schakel is langzaam groeiende. Het kinderwerk is gericht op het ontwikkelen van de talenten van de kinderen. Leiding zal nadenken wat voor ideeën zij hebben voor het dorpsplan.

In het Westhoffhuis zijn regelmatig kinderfilm middagen. Deze worden goed bezocht en mede door kinderen georganiseerd.

Speelvoorzieningen.

De Wijkbeheerder geeft aan dat de gemeente Ede geen duidelijke visie heeft op speelvoorzieningen. Nieuwbouw wordt vaak uitgevoerd door projectontwikkelaars en zij houden geen rekening met speelvoorzieningen.

In de **nieuwbouwwijken** zijn ouders fanatiek in het creëren van speelplaatsen in de openbare ruimte. Dit mag en lukt niet overal. Haverkamp/Kempjes is een initiatief wat nu onderzocht wordt. In de Zandscheer wilde men via Ede-Doet een speelplaats creëren. Dit staat Ede niet toe omdat de houtwal intact moet blijven.

Vaak worden voorzieningen aangevraagd met geld vanuit ede-doet. Probleem is dat het onderhouden en periodieke keuringen voor rekening van de gemeente komt. De gemeente heeft dit wegbezuinigd waardoor de gevraagde voorzieningen niet gerealiseerd kunnen worden.

Interessant is om te bekijken of de huidige voorzieningen nog voldoen aan hun oorspronkelijk doel. Wijken veranderen in de loop van de jaren van bevolkingssamenstelling. Ook dient de dorpsraad alert te zijn bij nieuwbouwprojecten of er rekening gehouden wordt met speelvoorzieningen.

Scouting.

Veel ouders melden kinderen aan bij de scouting. Momenteel is het moeilijk geschikte vrijwilligers te vinden. Ouders zien de scouting als een soort tegenhanger van de gamecultuur. Avontuur, buitenspelen mogelijk een Trend? De scouting doet ook veel terug voor het dorp. Ze zijn actief betrokken bij o.a. de Oud Lunterse dag en de shanty dag.

Een Leerkracht van de Sprong vindt dat de kinderen in Lunteren in een fijne en beschermde omgeving opgroeien. Hij wil graag meewerken om de kinderen te betrekken bij het dorpsontwikkelingsplan. Er wordt een lesprogramma geschreven en in zijn klas getest. Dit biedt de mogelijkheid de overige scholen en ouders hierbij ook te betrekken. Jeugdwerk van Hervormde Kerk Lunteren en dominee Ria Scheltens hebben toegezegd hun medewerking te verlenen aan het dorpsontwikkelingsplan. Binnenkort wordt er gesproken met deelnemers in de leeftijd van 12/18 jaar. Biedt mogelijkheden overig kerkelijk jeugdwerk te interesseren.

Er zijn veel **sport e.a. verenigingen** in Lunteren. Toch worden er ook dingen gemist. (cursussen gericht op dans, toneel, cultuur en techniek). Een aantal verenigingen zoekt naar vrijwilligers. Sport ziet een daling in leden als jongeren gaan werken. (bekend voor de dorpen is dat jongeren al op jonge leeftijd gaan werken, en werken is belangrijker dan sport).

Roken en gebruik van alcohol en drugs onder jongeren

Er wordt veel alcohol gedronken onder de jongeren in het buitengebied van Lunteren. De jeugd werkt hard en zij geven zichzelf een beloning met een biertje. In het dorp zelf merk je dat jongeren andere keuzes maken. Studeren, sporten en vrije tijd zijn daarin belangrijker. (naast werk want dat blijft een drijfveer)

Jongeren ontmoetingsplek.

Jongeren willen allemaal graag een jeugdhonk/kroeg/hangplek. Waar ze altijd naar toe kunnen gaan. Dit wordt gemist en zou deels opgelost kunnen door bijvoorbeeld in de Schakel inloopavonden te houden. Ook voor en door jongeren georganiseerd. Waar ze dingen leren als activiteiten organiseren, bardiensten draaien.

Wonen jongeren

Als jongeren zelfstandig gaan wonen trekken ze het dorp uit, naar de wijk Kernhem of Barneveld omdat woningen in Lunteren te duur zijn. Op oudere leeftijd komen ze vaak weer terug. Het grootste aantal blijft verbonden aan Lunteren door kerk, sport en/of familie en vrienden.

Belangrijkste speerpunten:

- Oprichten jongerenraad Lunteren; een raad bestaande uit jongeren uit Lunteren.
- Inventariseren welke speelvoorzieningen er zijn. Voor welke leeftijd en of dit nog geschikt is voor de wijk.
- Bespreken met de gemeente wat mogelijk is in het vernieuwen van speelplaatsen in de (nieuwe) buurten.
- Alert zijn bij nieuwbouwprojecten op het creëren van speelplaatsen
- Vrijwilligers tekort bij verenigingen (vrijwilligers willen zich niet voor een lange duur op een vast dagdeel binden)
- N.a.v. programma wat als jij burgemeester van Lunteren bent komt dat er een behoefte is aan speelgelegenheid bij het Westhoffhuis en vooral op het Nieuwe Erf.
- Deze plekken zouden met een nieuwe inrichting ontmoetingsplekken kunnen worden voor jong en oud. (zie markt Ede)

Jan, Annelies en Gerrie

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren 2021-2025

Domein Welzijn

Samenwerken =
Verbinden van Belangen

Agnes Lagerweij
Annelies Hultink
Henk Luchtmeijer
Simon Pattinasarany
Raymond Risamenapatty

1. VOORWOORD EN VOORSTELLEN

In het kader van het Dorpsontwikkelingsplan Lunteren, hebben wij het domein Welzijn opgepakt. De achtergronden van de werkgroepleden lopen uiteen van professional tot vrijwilliger. Het welzijn van alle inwoners van Lunteren ligt ons na aan het hart. De overheid die zich terugtrekt als verzorgingsstaat en de omslag naar een participatiemaatschappij, waarbij er meer op de schouders komt te liggen van de burgers zelf en vrijwilligers. De overheid stuurt aan op zelfredzaamheid. Inwoners blijven langer thuiswonen maar krijgen daardoor meer behoefte aan ondersteuning en informatie over vormen van zorg. De rol van de overheid is verbindend. Het aantal mantelzorgers dat voor een ouder of partner zorgt neemt toe, ouderen die eenzaamheid ervaren, maar ook armoede binnen gezinnen waardoor een kind niet met activiteiten op school kan meedoen. Thema's die vragen om een aanpak om inwoners van Lunteren te helpen met bestaande en nieuwe middelen die er zijn.

DOP Welzijn

De werkgroep bestaat uit de volgende leden:

- Agnes Lagerweij, professional bij Mantelzorgtrefpunt Lunteren, stichting Mantelzorgtrefpunt.nl
- Annelies Hultink, burgercoach welzijnsorganisatie Stichting Malkander
- Henk Luchtmeijer, voorzitter Stichting Het Luntersche Buurtbosch te Lunteren
- Simon Pattinasarany, voorzitter Stichting Ana Upu te Lunteren
- Raymond Risamenapatty Stichting Ana Upu te Lunteren

Het DOP-Welzijn is besproken met Henk Hooijer als vertegenwoordiger van Lunteren Aktief.

2. WELZIJN

Definitie Welzijn/ Welbevinden

Met welzijn wordt bedoeld dat je je zowel lichamelijk, als geestelijk als sociaal goed met je gaat. In de economie gaat welzijn over de mate waarin de mensen hun materiële en immateriële behoeften bevredigd achten.

Welzijnspiramide

Mensen hebben grofweg vijf basisbehoeften: goede gezondheid, goede huisvesting, brood op de plank, financiële armslag en sociaal netwerk. Hiernaast vind je de Welzijnspiramide. Wetenschappelijk onderzoek heeft bewezen dat aandacht schenken aan deze 6 thema's positief effect heeft op het welzijn en geluksgevoel van de mens. Door deze stappen te doorlopen ervaart men toename van lichamelijk en geestelijk welbevinden. Kortom, een persoon die weer lekker in zijn vel zit.

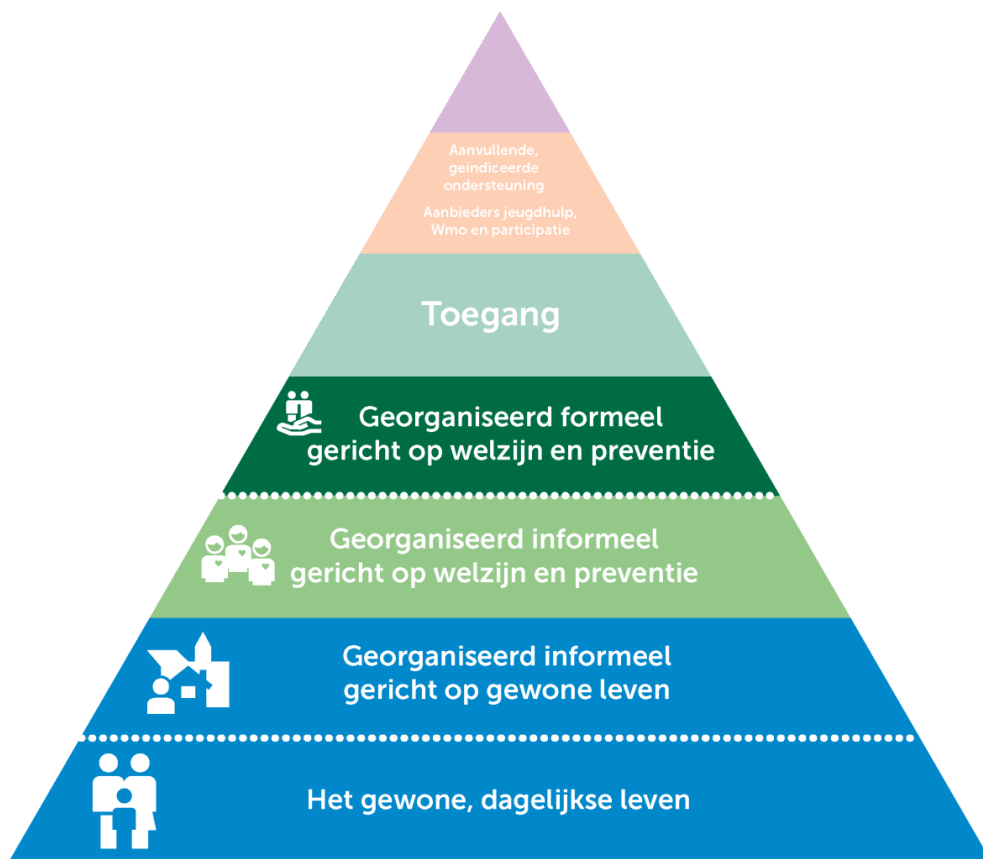

Wat nu als het misgaat?

Door bepaalde gebeurtenissen in je leven kan je welzijn onder druk komen te staan. Denk bijvoorbeeld aan ontslag, verslechtering van gezondheid of het verlies van een dierbaar persoon. In zulke situaties kun je gebruikmaken van informele en formele zorg en welzijn.

Vrijwilligers, informele- en formele zorg

Wanneer je zorg en welzijn nodig hebt, doorloop je een piramide van georganiseerde informele zorg en welzijn gericht op het dagelijks leven. Dat verschuift naar georganiseerde informele en formele zorg en welzijn. Het voorzien in zorg en welzijn gebeurt via vrijwilligers en/of professionals.

3. BEHOEFTE LUNTEREN

Gebiedsprofiel Lunteren

In 2017 heeft gemeente Ede gebiedsprofielen opgesteld, met de volgende informatie. Lunteren bestaat behalve uit het dorp uit de buurten/buurtschappen Meulunteren, De Valk, Overwoud, Nederwoud, De Veenen en het Lunterse Buurtbos. Lunteren telt 13.400 inwoners.

Kenmerken

Lunteren kent een sterk verenigingsleven waar veel inwoners bij betrokken zijn. Lunteren telt bovendien veel koopwoningen (83%) met een relatief hoge WOZ-waarde. Inwoners van Lunteren zijn tevreden over de leefbaarheid van het dorp. In de afgelopen jaren zijn zij zich veiliger gaan voelen in de eigen buurt. Ook de overlast van groepen jongeren is gedaald. In vergelijking tot 2013 neemt de eenzaamheid onder de inwoners toe, net als het aantal mantelzorgers. Het aantal voortijdige schoolverlaters is afgenomen.

Sterkten	Zwakten
Sterk verenigingsleven	Toegenomen eenzaamheid
Positieve ontwikkeling leefbaarheid	Te weinig huisvesting voor jonge gezinnen en
Afname voortijdig schoolverlaters	doorstroming ouderen naar seniorenwoning

Lunteren in cijfers

Lunteren in cijfers	2013	2017
Bevolking en wonen		
% 0 t/m 17 jaar	25%	24%
% 75 jaar en ouder	9%	9%
Gemiddelde woonduur (in jaren)	17%	17%
% koopwoningen	83%	83%
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 362.000	€ 338.000
Leefbaarheid en Veiligheid		
rapportcijfer leefbaarheid	7,6	7,7
% buurt vooruit of achteruit (saldo)	-4%	-6%
% onveilig gevoel in eigen buurt	15%	12%
% overlast van groepen jongeren	6%	3%
Aantal inbraken (per 1.000 woningen)	10	8
Woonomgeving		
% tevreden over onderhoud groen	54%	57%
% overlast te hard rijden	27%	33%
% geluidsoverlast van verkeer	6%	8%
% parkeeroverlast	14%	11%
aantal huisartsenpraktijken binnen 3 km	4	4
Participatie en Redzaamheid		
% actief voor leefbaarheid buurt	17%	22%
% burenhulp	28%	26%
% soms/vaak eenzaam (huidige percentage 2020: 9%)	10%	15%
% mantelzorgers (minimaal 1 keer per week)	19%	21%
% 18+ met Wmo-indicatie	x6%	x7%
Onderwijs, Werk en Inkomen		
% 23+ met startkwalificatie	53%	60%
% voortijdig schoolverlaters (18 t/m 22 jaar)	14%	11%
% niet-werkende werkzoekenden	3%	3%
gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen	€ 49.100	€ 47.100
% huishoudeninkomens tot 120% sociaal minimum	8%	8%

4. **THEMA EENZAAMHEID**

Eenzaamheid hoort bij het leven. Als je je eenzaam voelt, heb je het gevoel dat je er alleen voor staat. Door het verlies van een dierbare, een echtscheiding, de zorgen die je hebt en dit niet kunt delen of je bent ongevraagd alleenstaand of kinderloos. Je raakt in een sociaal isolement, je mist je netwerken, je trekt je steeds meer terug en er verschijnen meestal ook allerlei fysieke klachten.

Aanpak

Het is heel lastig om met eenzame mensen in contact te komen en het is voor betrokkenen een drempel om over deze gevoelens te praten of om hulp te vragen.

Het Mantelzorgtrefpunt Lunteren bijvoorbeeld, organiseert themabijeenkomsten over Eenzaamheid en krijgt door deze laagdrempelige aanpak zicht op dit thema. De worsteling van mantelzorgers en daarmee de veelheid aan instellingen en organisaties die zich op dit terrein van zorg, welzijn en welbevinden manifesteren. Ook plaatselijke kerken, huisartsen en verpleegkundigen, de GGZ en soms de wijkagent signaleren eenzaamheid vanuit hun contacten, net als welzijnsorganisatie Malkander en stichting Ana Upu.

Daarnaast besteedt het basisonderwijs in Lunteren aandacht aan eenzaamheid. Zo heeft de Triangel het thema eenzaamheid behandeld en de school heeft een actie op touw gezet om eenzame ouderen te bezoeken.

In Lunteren werkt de Stichting Sociaal en Cultureel Vormingswerk Lunteren (SCVL). De Stichting SCVL beheert organisatie 'Lunteren Aktief' (LA). LA richt zich op iedereen, maar in het bijzonder op die groepen in de samenleving, die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden; kinderen, jeugd en senioren. Daarnaast wil LA een bijdrage leveren aan het versterken van de sociale cohesie in het dorp Lunteren.

Alle organisaties die zich bezighouden met Welzijn, doet dat op zijn of haar eigen manier, richt zich op de inwoner van Lunteren en zoekt daarin de verbinding.

Bevindingen

Uit de gesprekken die er zijn geweest zijn een aantal bevindingen naar voren gekomen, die een beeld geven van de huidige situatie/zorgen, kansen en de gewenste situatie toegespitst op het dorp Lunteren.

Huidige situatie/zorgen

- Meer mensen die zich eenzaam voelen, door alle leeftijdscategorieën heen
- Niet iedereen die zich eenzaam voelt uit zich.
- Er rust een taboe op eenzaamheid.
- Er zijn verschillende scholen, kerken, stichtingen, organisaties, zowel professionals als vrijwilligers, ' bezig' met eenzaamheid. Er is geen echte samenhang, ieder werkt voornamelijk afzonderlijk.
- Alle organisaties werkzaam op het terrein van welzijn, hulpverlening en zorg, hebben een structureel tekort aan financiële middelen en te maken met een onevenredige zware administratieve belasting en regeldruk. Daardoor is er een te hoge belasting van de professionals om adequaat in te kunnen spelen op de zich voordoende hulpvragen. Het gevolg is dat ook de vrijwilligers, waaronder ook de mantelzorgers, bovenmatig worden belast wat leidt tot uitval. En zo dus weer terug bij af.
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Kansen

- Lunteren heeft een bloeiend verenigingsleven en een enorm potentieel aan vrijwilligers die zich in allerlei situaties aandienen.
- In Lunteren zijn alle relevante professionele organisaties werkzaam.
- Lunteren beschikt over een groep zelfstandig opererende professionals (**zgn. éénpitters**) op terrein van welzijn, hulpverlening en zorg
- Lunteren heeft een aantal gevestigde vrijwilligersorganisaties die zich bewegen op het terrein van welzijn en welbevinden
- Er worden al veel activiteiten georganiseerd voor ouderen: ontspanning, vervoer, maaltijden.
- Meer en gerichte activiteiten bestemd voor jeugd en jong volwassenen komen van de grond.

Gewenste situatie

- Zelfstandige professionals, professionele zorg- en welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties, scholen en kerken met elkaar in verbinding brengen om gezamenlijk eenzaamheid aan te pakken.
- Professionals, vrijwilligers en organisaties weten hoe zij met het thema eenzaamheid om kunnen gaan en herkennen de signalen.
- Het taboe doorbreken rondom eenzaamheid, door onder begeleiding mensen te laten praten over de eenzaamheid die zij ervaren.
- Neutraal centraal platform in Lunteren waar in onderling breed overleg gemeenschappelijk geadviseerd wordt welke thema's prioriteit dienen te krijgen en over welke aanpak het meest efficiënt is.
-

5. ANDERE PROJECTEN EN ACTIVITEITEN

Er zijn in de afgelopen maanden enkele zoommeetings Sociaal domein van gemeente Ede geweest. Daaruit komt nadrukkelijk naar voren dat de formele en informele zorg en welzijn, de vrijwilliger en de professional niet voldoende op de hoogte zijn van elkaars activiteiten en belangen en waar zij elkaar kunnen helpen, ondersteunen en versterken met betrekking tot zorg en welzijn. Er wordt de behoefte uitgesproken om meer en langdurig samen te werken, rekeninghoudend met elkaars belangen.

Interessant hierbij is de invulling en uitwerking van het begrip sociale basis. Er is een duidelijk schema in de vorm van een piramide opgesteld, dat goed weergeeft hoe de sociale basis in te vullen.

Zie bijlage.

6. CONCLUSIE: WELZIJNSDOELEN

Naar aanleiding van onze bevindingen komt de werkgroep Welzijn tot de volgende welzijnsdoelen.

Het omvattende doel is er te zijn voor al die inwoners van Lunteren die op een of andere manier hulp, zorg of ondersteuning (geestelijk, emotioneel, sociaal of lichamelijk) nodig hebben om zo goed mogelijk te kunnen deelnemen aan de samenleving. Thema's daarbinnen zijn in grote lijnen: het verminderen van eenzaamheid, het aanpakken van de armoede in gezinnen en onder jongeren, het bieden van ondersteuning als je het niet meer alleen redt

Teneinde deze doelen te realiseren stellen we het volgende voor

1. Netwerkoeverleg

Teneinde het doel te bereiken dient een neutraal **platform Welzijn Lunteren**, afgekort WL, opgericht te worden. WL inventariseert voornamelijk de actuele thema's op het gebied van welzijn, hulp en zorg, stelt hierin prioriteiten voor de Lunterse bewoners en adviseert over de aanpak van deze thema's. Hierin zitten partijen die zich bezighouden met de informele en formele zorg, professional of vrijwilliger (terug te vinden in de piramide op pag. 3, van Malkander tot Ana Upu en van Lunteren Actief tot Mantelzorgtrefpunt Lunteren, van de Vluchtheuvel tot Opella). Zij doen vrijwillig, maar niet vrijblijvend, structureel mee, bijv. vijf keer per jaar, door met elkaar af te stemmen over aard en aanpak van gesignaleerde hulp en zorgvragen in Lunteren.

Deelnemers aan het platform Welzijn Lunteren tekenen met elkaar een intentieverklaring.

Het voorzitterschap is bij een deskundige neutrale voorzitter ondergebracht, die inwoner is van Lunteren en geen belangen heeft in en bij de aangesloten deelnemers.

Facilitaire ondersteuning, bijvoorbeeld administratieve ondersteuning, kan Lunteren Actief bieden. Locaties voor vergadering zijn bijvoorbeeld Ana Upu, De Mulderschuur, de Schakel en het Westhoffhuis.

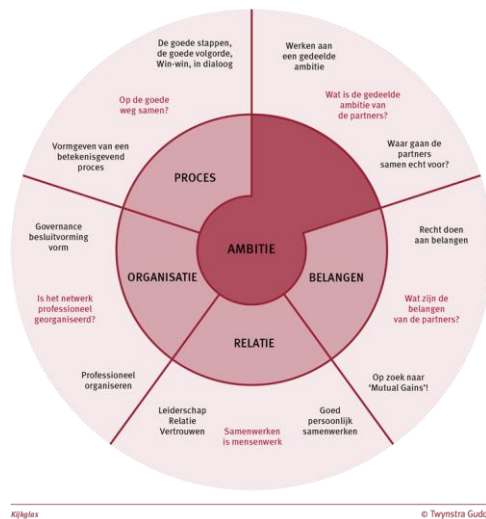
2. Langdurige samenwerking bewerkstelligen

Samenwerken is niet iets waar je één keer voor kiest, maar een langdurig proces. Telkens heb je doelen voor ogen, je onderzoekt met elkaar of alle belangen worden gediend en er wordt aan stevige persoonlijke relaties gewerkt. Hierbij is belangrijk:

- Intentie van de samenwerking: verbeteren versus vernieuwen. Wil de netwerkbijeenkomst slimmer werken (verbeteren)? Of willen zij nieuwe mogelijkheden ontdekken (vernieuwen)?
- Aard van de samenwerking: delen versus uitwisselen. Vraagt de samenwerking om veel onderlinge afstemming van organisaties (delen en gedeeltelijk geïntegreerd laten werken van bedrijfsfuncties en processen)? Of beperkt de organisatie de samenwerking tot een duurzame vorm van uitwisselen (uitwisselen van diensten, informatie, kennis)?

3. Benoeming portefeuillehouder/Commissie Welzijn

Binnen de Dorpsraad Lunteren wordt een portefeuillehouder Welzijn benoemd die de realisatie van het DOP-Welzijn (inclusief deelname platform Welzijn Lunteren) bewaakt en stimuleert. Tevens actualiseert de portefeuillehouder het ontwikkelplan. Hiertoe neemt de portefeuillehouder als adviseur deel aan de vergaderingen van het platform, zonder last of ruggespraak.

Noot: Werkgroep DOP Welzijn gaat in het vervolgtraject over tot het realiseren van het hoofddoel: platform Welzijn Lunteren. Bij de verdere invulling zullen wij daarbij ook andere kleine, maar belangrijke, zaken meenemen. Denk bijvoorbeeld aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Dit wordt in een later stadium verder uitgewerkt.

BIJLAGE: 1

THEMA WELZIJN

Lunteren = Omkijken naar elkaar

Het omkijken naar elkaar zit in de aderen van de inwoner van Lunteren. Dat heb je met de paplepel meegekregen. Vooral naar de mensen die het nodig hebben en niet goed kunnen meekomen door een ingrijpende gebeurtenis, een gebrek, ziekte of ouderdom. In Lunteren is er dan ook een rijk verenigings- en stichtingsleven die draait op de inzet van vrijwilligers. Als inwoner kun je altijd iets vinden wat bij je past op de plek waar jij je thuis voelt. Als iets er nog niet is, dan kun je zelf nog het initiatief nemen om dit te organiseren.

In Lunteren kun je terecht op de volgende locaties: het dorpshuis Het Westhoffhuis en de wijk- en buurtcentra De Schakel, Ina Ama en de Mulderssschuur. Deze plekken organiseren verschillende activiteiten voor de inwoners, zoals onder andere:

- De Vraagbaak in het Westhoffhuis waar je terecht kunt met je hulpvraag.
- Het Huiskamerproject van Ana Upu waar de Molukse ouderen een dagdeel onder begeleiding gezellig bij elkaar komen.
- De spelletjesochtend voor ouderen die de Vluchtheuvel namens de gemeenschappelijke kerken organiseert in de Mulderssschuur.
- De Open Eettafel in zowel het Westhoffhuis als de Schakel.
- Het Mantelzorgtrempunt Lunteren Ina Ama van stichting Ana Upu, waar mantelzorgers maandelijks met elkaar ervaringsverhalen delen.

Uit de onderzoekscijfers van gemeente Ede blijkt dat de inwoners van Lunteren hulpvaardig zijn en dat zij kunnen terugvallen op mensen in de buurt of op familie of vrienden. De inwoners voelen zich samen verantwoordelijk voor de buurt en zetten zich in voor Lunteren door vrijwilligerswerk te doen.

De overheid stuurt aan op zelfredzaamheid. Inwoners blijven hierdoor langer thuis wonen en krijgen meer behoefte aan ondersteuning en informatie over vormen van zorg, welzijn en hulpverlening.

Onbekendheid = geen samenhang

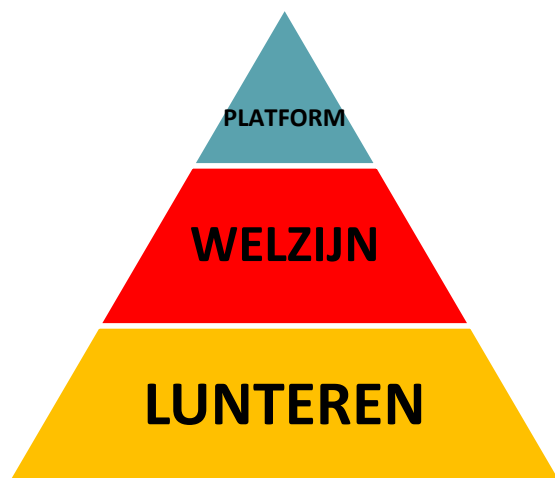
Het is voor de inwoner niet altijd duidelijk wie wat organiseert op het gebied van zorg, welzijn, hulpverlening en ondersteuning. Onderling weten de instanties van elkaar nog niet voldoende waar zij mee bezig zijn. Juist de inwoner wil duidelijkheid en weten waar hij of zij aan toe is.

1. Bij wie kan je terecht met je vraag die aansluit op jouw behoefte.
2. Wie kun je daarvoor benaderen.
3. Waar is de plek die je verder helpt met jouw vraag of behoefte.

Hoe en waar iets is geregeld maakt niet uit. Als het maar is of wordt geregeld!

Doel: samenwerken = menselijke maat

Als instanties van elkaar weten waar men zich op het gebied van zorg, welzijn, hulpverlening en ondersteuning mee bezighoudt, komt er samenhang. De instanties weten van elkaar wat zij doen en zij weten waar zij elkaar kunnen vinden. Het doel is om de inwoner met een menselijke maat verder te helpen bij zijn of haar vraag of behoefte. De plek maakt dan niet meer uit.

Actie = Duidelijkheid

Dorpsraad Lunteren wil dat inwoners van Lunteren, die op één of andere manier hulp, zorg, welzijn of ondersteuning nodig hebben, zo goed mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving. Thema's zijn bijvoorbeeld: het verminderen van eenzaamheid, het aanpakken van de armoede in gezinnen en onder jongeren en het bieden van ondersteuning als je het niet meer alleen redt. Dorpsraad Lunteren wil dit bereiken door een Onafhankelijk Platform op te richten. De instanties op het gebied van zorg, welzijn, hulpverlening en ondersteuning sluiten zich daarbij aan. Zij werken langdurig met elkaar samen. Het belang is

samenwerken voor het Welzijn van Lunteren. Door middel van regelmatig overleg kunnen de instanties dan vragen op het gebied van zorg, welzijn, hulpverlening en ondersteuning verzamelen. Zij zorgen dan voor gerichte hulp op maat aan de inwoners uit Lunteren. Dorpsraad Lunteren ziet erop toe dat het belang van de inwoner van Lunteren die zorg, welzijn, hulp of ondersteuning nodig heeft voorop staat.

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren 2021-2025

Domein Wonen en Duurzaamheid

Vol = vol?

Gert van Dalen
Henk Ouderdorp
Yvonne Kleefkens

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	69
Wonen nu & korte termijn ontwikkeling	69
De Stroet IV	69
Het buitengebied	70
Woningcorporatie Woonstede	70
Omgevingsvisie en beleid gemeente Ede	70
De vragen die door dit alles boven komen	71
Samenvatting wensen & ideeën	72
Duurzame ontwikkeling	73
Klimaatakkoord	76
Participatie & streven naar 50% eigendom	77
Regionale Energie Strategie	77
Edese Wind en Zonwijzer	77
Warmtetransitie	78
Het buitengebied	78
Duurzaam Lunteren	79
Hulp bij verduurzamen	80
Bijlagen	81
Lijst van geïnterviewden	81
Volledige wensen en ideeën lijst	81
Referenties	85

Inleiding

De werkgroep voor het Domein Wonen & Duurzaamheid heeft inmiddels een groot aantal stakeholders geïnterviewd en gevraagd naar hoe zij tegen het thema wonen in Lunteren aankijken, welke knelpunten zij signaleren en welke toekomst zij voor Lunteren zien. Op basis van die interviews is deze samenvatting gemaakt. Voor de complete lijst van geïnterviewden verwijzen we naar de bijlagen.

Onze volgende stap zal zijn om in kaart brengen wat bewoners zelf in willen brengen met betrekking tot dit domein, welke wensen zij hebben en welke prioriteiten zij zien. Dit zal uiteindelijk moet leiden tot een ontwikkelplan voor de komende 5 tot 10 jaar voor Lunteren op het vlak van wonen en duurzaamheid.

Wonen nu & korte termijn ontwikkeling

Kijkende naar de satellietfoto van Lunteren, dan zien we dat Lunteren behoorlijk volgebouwd is. Langs de oostelijke kant van de Westzoom zijn nog enkele stukjes zoals de Hulakker en eventueel het volkstuintencomplex met woningen te vullen en op een enkele plek kan nog wat “ingebreed worden”. Uitbreiden naar het oosten het Luntersche Buurtbos in is onmogelijk, dit is vastgelegd in de statuten van Stichting Het Luntersche Buurtbos.

Tegelijkertijd signaleert men op het vlak van wonen dat er te weinig betaalbare koopwoningen zijn voor starters en jonge gezinnen. Instroom van mensen vanuit het westen drijft de koopprijs op. Ook is onvoldoende woonruimte beschikbaar in de categorie sociale woninghuur, er zijn evenmin locaties voorhanden. De doorstroom van ouderen en b.v. mensen wiens kinderen het huis uit zijn naar kleinere woningen, appartementen of zorgwoningen wordt belemmerd door onvoldoende aanbod van dat type woningen.

De Stroet IV

Op 20 januari 2020 hebben de initiatiefnemers op uitnodiging van de dorpsraad een presentatie (dorpsraad, 2020) gegeven over hun plannen rondom de Stroet IV. Het huidige concept voorziet in een uitbreiding voor bedrijven in oostelijke richting naar de Westzoom toe. Volgens de ontwikkelaars van de Stroet IV b.v. is uit onderzoek is gebleken dat er grote behoefte is aan kleinschalige bedrijfspanden, vooral voor ondernemers uit het buitengebied en uitbreiding voor de huidige ondernemers.

Waar de gemeente Ede in 2014 geen medewerking verleende omdat deze ontwikkeling niet binnen de regionale afspraken paste, doet het dat nu inmiddels

Dorpsontwikkelingsplan Lunteren voorjaar 2021

wel en verleent zij wel haar medewerking. De initiatiefnemer Stroet IV b.v. verwacht de ontwikkeling te starten over circa 1,5 jaar. Vanuit de zaal werden diverse kritische vragen gesteld o.a. over draagvlak bij de Lunterse bevolking, milieu en stikstofuitstoot.

Het buitengebied

Het programma “Rood voor rood” (boeren die stoppen, wordt boerderij en stallen gesloopt en nieuwe woningen gebouwd) zorgt voor nieuwe bewoners die tegenover de boeren komen te staan. Deze klagen over stank en geluid en maken het voor (jonge) boeren moeilijk.

Van grootschaligheid naar kleinschaliger boeren is nodig, maar als er geen ruimte is om te groeien, dan is er ook geen innovatie.

(Jonge) Boeren moeten alert blijven op bestemmingsplannen en tijdig (re)ageren.

De gemeente is wel alert op het behoud van karakteristieke boerderijen.

Men ervaart hinder van alle verkeersdrempels in en om Lunteren.

Woningcorporatie Woonstede

Woonstede bezit op dit moment circa 800 sociale huurwoningen en is met gemeente Ede in gesprek over potentiële ontwikkeling sociale huur Hulakker, Edese weg en Zwartewater. Precieze locaties en aantallen zijn niet bij ons bekend.

Omgevingsvisie en beleid gemeente Ede

De gemeente kent drie sporen om sociale huur en koopwoningen te realiseren: via een woningcorporatie (Woonstede), via marktpartijen en als de gemeente zelf.

Projectontwikkelaars hebben de verplichting om bij plannen voor projecten van meer dan 10 woningen voor 22% aan sociale woningbouw te doen en moeten daarvoor dan Woonstede benaderen. In de praktijk blijken meestal de kosten van de grond en bijkomende eisen dan niet betaalbaar te zijn voor Woonstede.

Uit gesprekken is gebleken dat de gemeente Ede veelvuldig externen als projectleider had op bouwprojecten, in sommige gevallen 13 verschillende in 12 jaar tijd. Dat bleek niet bevorderlijk voor de continuïteit en doorloopsnelheid van projecten. Daarnaast maakt zo’n lange periode ook dat gedurende het vergunningstraject andere en nieuwe eisen gesteld kunnen worden, of toezeggingen weer ingetrokken en kosten door dit alles navenant stijgen.

Een gemeente kan bepaalde sturingsmiddelen inzetten, waar tot op heden nauwelijks gebruikt van gemaakt is.

Sinds de jaren 90 heeft de overheid de inrichting van Nederland gedecentraliseerd. Uit een recent rapport van de Inspectie voor de Leefomgeving (NRCR, 2020) blijkt dat gemeenten te weinig oog hebben voor het dichtslibben van landelijke vaarwegen, het behoud van erfgoed, de verrommeling en verdozing van het landschap en natuurcompensatie bij grote infrastructurele projecten.

In onze ogen wordt dit beeld ten dele bevestigd in het geval van de gemeente Ede:

- de meeste bestemmingsplannen zijn verouderd;
- men heeft geen integrale visie op de omgeving noch de ontwikkeling van Lunteren;
- men voert geen actief grondbeleid;
- de reactieve houding: pas in actie komen als er voorstellen van projectontwikkelaars komen.

Gelukkig heeft de gemeente sinds 2018 wel een team zitten op het ontwikkelen van hun nieuwe omgevingsvisie, met het oog op de nieuwe omgevingswet die er aan staat te komen. De Omgevingswet, waar door het Rijk en lagere overheden al tien jaar over wordt gesproken, moet tientallen wetten en honderden regelingen samenvoegen. De wet moet het ruimtelijkeordeningsbeleid vereenvoudigen en burgers en gemeenten meer invloed geven (NRCO, 2020).

De vragen die door dit alles boven komen

Wanneer is Lunteren “vol”?

Willen we een dorps karakter blijven behouden?

Tot waar en hoever willen we uitbreiden?

Hoe krijgen we als inwoners inspraak of zelfs regie op de inrichting van Lunteren?

Waarom bouwen we geen woningen in plaats van een bedrijventerrein?

Waarom wordt de Stroet IV niet ten zuiden van de huidige Stroet ontwikkeld?

In de Randstad is de vraag naar volkstuinen groter dan het aanbod, moeten we hier de volkstuinen wel opheffen?

Samenvatting wensen & ideeën

In dit onderdeel worden de wensen op hoofdlijnen weergegeven en vooral de punten genoemd die het meest vaak benoemd zijn. In de bijlage is de volledige wensenlijst terug te vinden.

Het centrumgebied (gebied tussen Nieuwe Erf en Klomperweg) moet een aantrekkelijk, autovrij, gastvrij en gezellig verblijfsgebied zijn, voor jong en oud, Lunteranen en toeristen. Fietsen zijn er te gast. Iets ruimer bekeken, het huidige 30 km-gebied (gebied rond de Dorpsstraat vanaf De Molenpol tot aan de Boslaan (Westhoffhuis / Honskamp)), dient autoluw te worden, gericht op bestemmingsverkeer en geen doorgaande route te zijn. Het Nieuwe Erf in de nieuwe vorm is daarbij autovrij met bijvoorbeeld aantrekkelijke horeca.

Om vergrijzing tegen te gaan, moet het dorp actief blijven en aantrekkelijk zijn voor jongeren, met betaalbare woonruimte.

Het belang van gebiedsindelingen, zodat boeren weten waar ze aan toe zijn: hier boeren bedrijven en geen woningen; geen villawijken in het boerengebied. Woningen in of aan de rand van het dorp.

Landbouwgrond moet landbouwgrond blijven.

Geen uitbreiding ten westen van de A30.

Duurzame ontwikkeling

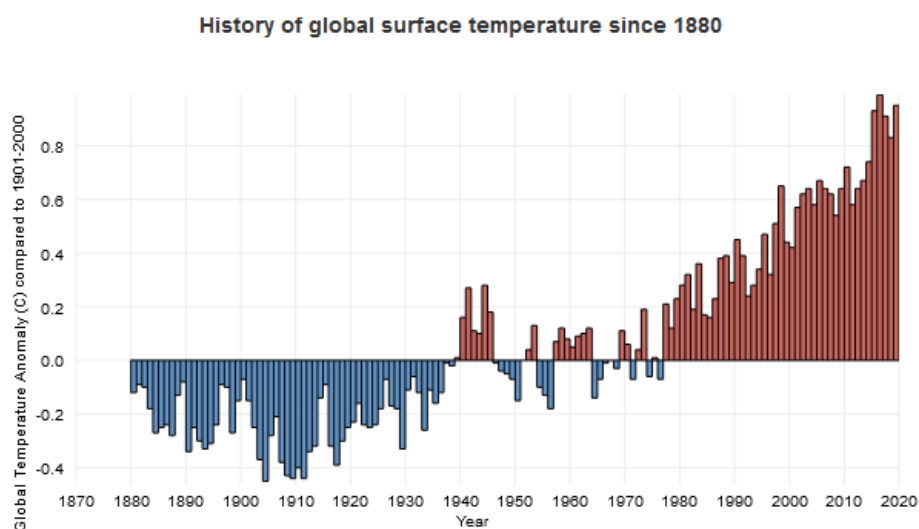
De Wereldcommissie voor milieu en ontwikkeling omschrijft duurzame ontwikkeling in hun rapport "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future" (BC, 1987) als:

Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Dat houdt een beperking in van het gebruik van hulpbronnen evenals de beperking van afval en uitstoot van schadelijke gassen en stoffen.

Het CBS hanteert deze definitie:

Ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen. Het gaat hierbij om economische, sociale en leefomgevingsbehoeften. Voorbeelden zijn een schoon milieu, biodiversiteit in de natuur, een hoogopgeleide en gezonde bevolking, goed werkende sociale netwerken en maatschappelijk vertrouwen.

Anno 2020 blijkt dat ons het *beperken* niet voldoende is. Sinds de industriële revolutie is de aarde (te) snel opgewarmd, 2019 is het op één na warmste jaar ooit gemeten geweest:

Bron: climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-temperature

En sinds 1990 is de biodiversiteit sterk afgenomen, voor sommige diersoorten tot wel 70%.

Lunteren kent ten noorden, westen en zuiden veel agrarische ondernemingen. Aan de oostkant grenst het aan natuurgebieden als het Luntersche Buurtbos en het Wekeromse Zand. In 2014 kende Lunteren de hoogst vergunde fijnstof- en ammoniakuitstoot. De uitstoot per vierkante kilometer betrof de hoogste van Gelderland (16.547 kilogram per jaar). Sinds die tijd is er gelukkig veel aan gedaan en werd in 2018 een daling van 30% bereikt. Het afgelopen jaar zijn enkele tientallen vergunningen verleend waarbij extra maatregelen zijn toegepast, ook vaak in bestaande stallen. Dat is bijzonder, want bij de agrarische vergunningverlening is het niet gebruikelijk om ook aanpassingen aan bestaande onderdelen van het bedrijf te bespreken. Door deze maatregelen zijn extra reducties bereikt (bovenop de wettelijke eisen): gemiddeld is de uitstoot van fijnstof van de betreffende bedrijven met ongeveer 30 procent verminderd ten opzichte van de emissie als deze extra maatregelen niet waren genomen.

Het energieverbruik van Lunteren was in maart 2020 bij benadering als volgt:

Benodigde Duurzame Opwek

Lunteren - maart 2020					
Totaal verbruik		427,3	TJ	118,7	GWh
Aandeel gas	85%	363,2	TJ	100,9	GWh
Aandeel gas woningen	65%	236,1	TJ	65,6	GWh
Aandeel elektriciteit	15%	64,1	TJ	17,8	GWh
Oppervlakte grondgebied		5.095	ha		
Kengetallen					
1k/ 1M / 1G / 1T Wh is		3,60	MJ / GJ / TJ / PJ		
1 m3 Gronings aardgas is		35,17	MJ	9,769	kWh
Opbrengst windmolen per MW ca		7,80	TJ	2,2	GWh
Vermogen windmolen		4	MW		
Opbrengst 1 ha PV		2,95	TJ	0,8	GWh
Effecten energiebesparing					
Percentage op warmte	40%	145,3	TJ		
Percentage op elektriciteit	30%	83,3	TJ		
Duurzame Opwek - stel					
	Gewenste Verdeling	Zonder	en met energiebesparing		
Aantal windmolens	80%	11,0	5,1	Windmolens	
Aantal ha PV	20%	28,9	13,5	ha PV	
PV % ten opzichte van gebiedsoppervlakte		0,57%	0,26%		

Bronnen:

<https://pico.geodan.nl/pico/map.htm>
<https://klimaatmonitor.databank.nl/live>
<https://allecijfers.nl/wijk/lunteren-edel/>

1 hectare – grootte van een boerenerf

10 hectare – grootte van enkele percelen

100 hectare – grootte van een dorp

De hoeveelheid geregistreerde duurzaam opgewekte energie op daken was in 2015 0,0013%

Als dat inmiddels al verdubbeld is, dan is dat nog steeds geen 1%.

Klimaatakkoord

Uitgangspunt van het [Klimaatakkoord](#) is dat de CO2-uitstoot in 2030 met 49% moet zijn verminderd, en in 2050 met 95%. In 2050 willen we energieneutraal zijn: evenveel energie opwekken als gebruiken. Op energieopwek.nl kan live gezien worden hoeveel opgewekt wordt en ook overzichten bekeken worden over de afgelopen perioden. De doelen voor 2030 zijn om 75% duurzame elektriciteit en 2 miljoen huizen met duurzame warmte. Alle doelen staan in het overzicht hieronder.

Klimaatakkoord op hoofdlijnen

Bron: nvde ([klik op plaatje voor vergroting](#))

Participatie & streven naar 50% eigendom

Het Klimaatakkoord stelt dat iedereen moet mee kunnen doen. Dit is geconcretiseerd in voorwaarden voor participatie van de omgeving bij de realisatie van wind en zon op land, en in het bijzonder in het streven naar 50% eigendom van de lokale omgeving.

In de [participatiewaaijer](#) worden de vier vormen van participatie bij opwekprojecten toegelicht. De initiatiefnemer van een opwekproject doorloopt samen met de omgeving van het project een proces om te komen tot de vorm(en) van participatie:

- ☐ Mede-eigenaarschap, en/of
- ☐ Financiële deelneming, en/of
- ☐ Een omgevingsfonds en/of
- ☐ Omwonendenregeling

In Gelderland kunnen gemeenten en regio's voor advies en ondersteuning terecht bij de Participatiecoalitie Gelderland, een samenwerking van de [Gelderse Natuur en Milieu Federatie](#) en [Energie Samen Gelderland](#), waar ruim 30 energiecoöperaties lid van zijn, waaronder ook coöperatie [ValleiEnergie](#) die actief is in deze regio.

Regionale Energie Strategie

Van de overheid hebben de 30 regio's in Nederland de opdracht gekregen om een plan op te stellen voor energieneutraliteit, de zogenaamde **Regionale Energie Strategie (RES)**. Ook Regio Foodvalley werkt hieraan mee. Het proces op hoofdlijnen:

Route: afstemming en participatie

Zie de website resfoodvalley.nl voor meer informatie, de [bibliotheek](#) voor meer informatie en een volledige [tijdlijn](#) van het proces.

Ook hierin speelt participatie een grote rol. Inmiddels heeft gemeente Ede reeds 2x een bijeenkomst voor de dorpsraden gehouden, waar de werkgroep Wonen ook bij aanwezig is geweest.

Edese Wind en Zonwijzer

Voor initiatiefnemers die een opwekproject op gemeenteground willen realiseren, bestaat sinds voorjaar 2019 een uitnodigingskader, waarin het beleid, de voorwaarden en het proces

zijn vastgelegd, de zogenaamde [Wind en Zonnewijzer](#). Ook daarin opgenomen is een kanskaart voor wind en één voor wind, daarin worden de gebieden aangegeven die voor opwek van elektriciteit via wind of zon in aanmerking zouden kunnen komen. Gemeente Ede streeft net als het Klimaatakkoord naar 50% eigendom voor de inwoners van de gemeente Ede.

Warmtetransitie

Elke gemeente, dus ook Ede, moet uiterlijk 2021 een Transitievisie Warmte (van het aardgas af) hebben met daarin:

- Uitgangspunten
- Rolverdeling
- Voorkeursalternatieven 2030 wijken
- Een planning voor de wijken tot 2030

Gemeente Ede heeft in de eerste helft van 2019 een eerste schets gemaakt met een aantal stakeholders.

Het Rijk ondersteunt gemeenten met verschillende instrumenten, zodat zij een goed onderbouwde Transitievisie Warmte kunnen opstellen. In november 2019 kwam het Planbureau voor de leefomgeving met een eerste versie van hun [leidraad](#). Daarmee kunnen voor individuele wijken 5 oplossingen, op basis van laagste nationale kosten gerangschikt worden. De mogelijke oplossingen zijn:

All electric (warmtepomp)

Hoge temperatuur warmtenet

Lage temperatuur warmtenet

Hernieuwbaar gas met hybride warmtepomp

Hernieuwbaar gas met HR ketel

En volgende versie neemt ook de kosten van de bewoner mee in de berekeningen.

Uiteraard hangt haalbaarheid van bepaalde oplossingen ook sterk samen met de beschikbare bronnen voor warmte en dat wordt nog in kaart gebracht.

Het buitengebied

Wethouder Paul Hofman van Bronckhorst is namens de P10, het samenwerkingsverband van 21 grote plattelandsgemeenten, woordvoerder op het stikstofdossier en pleit voor een ingrijpende reconstructie waarbij functies in elkaar overvloeien. (VNGB, 2020):

Het debat is op scherp gezet', ziet hij. 'Men is pro natuur of pro boer. Een slechte zaak, want landbouw en natuur hebben elkaar juist nodig om de biodiversiteit te verbeteren.

...

We moeten echt naar een reconstructie van het buitengebied toe, waarbij de landbouw anders vorm krijgt door natuur, landschap en biodiversiteit in het hele buitengebied te versterken. De biodiversiteit op het hele platteland moet omhoog ... door verbindingen tussen al die gebieden aan te leggen en door de landbouw meer natuurinclusief te maken. Dan gaat het om meer dan de aanpak van stikstof, CO2, PFAS of welke stof dan ook. Dan gaat het om gebiedsontwikkeling waarbij het landschap de dragende en verbindende factor is.

Op 7 juli is het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw Gelderland ondertekend door 20 samenwerkingspartners. Het Actieplan heeft als doel om over zeven jaar alle landbouwgrond in Gelderland minimaal op basisniveau natuurinclusief te hebben. Boeren worden ondersteund en uitgenodigd om mee te doen met de ontwikkeling naar een toekomstbestendige, duurzame manier van landbouw, natuurinclusief en met een goed verdienmodel. Provincie Gelderland is één van de partners in het project en stelt 6 miljoen euro beschikbaar voor de uitvoering.

Duurzaam Lunteren

Uit de jaarlijkse [monitor energiebesparing gebouwde omgeving](#) van de rijksoverheid dat de energiebesparing in de woningbouw ongeveer gelijk blijft aan die van 2018 en onvoldoende is om de klimaatdoelstellingen te halen. De hoofdmotieven om energiebesparende maatregelen te nemen: het verlagen van de energierekening en de verbetering van het wooncomfort. Bijdragen aan het milieu staat op een derde plaats.

In Lunteren staat één Plushuis, volledig energieneutraal.

Voor wat betreft de mogelijkheden voor zonnepanelen was dit in november 2019 de stand van zaken, 0,0013% van de mogelijke dakoppervlakte werd benut voor zonnepanelen.

Bron: pico.geodan.nl/

Tuinen kunnen een goede bijdrage leveren aan de biodiversiteit, helaas zien we nog veel onderhoudsarme tuinen met veel bestrating of grind en weinig variatie in beplanting en/of weinig bloemen die aantrekkelijk zijn voor vlinders, bijen en vogel.

Een groep buurtbewoners uit Lunteren Zuid-Oost (Veenweg, Rogakker, Zwartewater, De Kweek en Klokkegat) heeft het initiatief genomen om hun huizen beter te isoleren en na te denken over alternatieven voor aardgas. Voorzitter van het initiatief is Bernd van de Wetering: “We willen proberen om het gemiddelde energielabel in de wijk richting een B-label te krijgen. Energie besparen is goed voor het milieu en goed voor je portemonnee. Bovendien wordt het dan makkelijker om op termijn een andere warmtebron dan aardgas te gaan gebruiken in de wijk.” Het buurtinitiatief heeft nu twee werkgroepen: één waar gekeken wordt naar korte termijnmaatregelen om het energieverbruik te verminderen en één die de alternatieven voor aardgas op langere termijn onderzoekt.

Hulp bij verduurzamen

Ede-natuurlijk.nl is dé centrale duurzaamheid website van de gemeente Ede, met het energieloket, allerlei tips, hulp en faciliteiten als energie-adviezen, subsidies en leningen bij verduurzamen voor inwoner, buurt, VvE en ondernemer.

Gemeente Ede ondersteunt bewoners met energie besparen en verduurzamen niet alleen via de website en het energieloket, maar gaat ook de wijken in met informatieavonden en een caravan en organiseert diverse activiteiten. Ook werkt de gemeente Ede met vrijwillige energieambassadeurs, voor Lunteren is dat op dit moment Yvonne Kleefkens. Een energieambassadeur helpt inwoners met hun specifieke vragen op dit vlak.

De landelijke site Milieucentraal.nl biedt ook praktische informatie en hulp voor mensen die met duurzaamheid aan de slag willen.

Bijlagen

Lijst van geïnterviewden

Inwoners & wijkinitiatief Lunteren Zuid-Oost

Aannemers, architecten, bouwbedrijven, projectontwikkelaars en makelaars

Gemeente Ede: Beleidsregisseur Wonen, Projectleider Stroet IV, Ruimtelijke ordening, Stedenbouwkundig ontwerp

Vereniging AJK Stroe - Wekerom

Makelaar

Middenstandsvereniging Lunteren

Woonstede

Volledige wensen en ideeën lijst

Wonen

Goede horeca, bijvoorbeeld een grand café.

De verblijfstijd in het dorp omhoog brengen.

Goed parkeerbeleid. Gratis. Huidige parkeerplaatsen zijn voldoende.

Ruime dorpskern is autoluw, geen doorgangsroute door het dorp. Centrum is autovrij, voetgangersgebied waar fietsen te gast zijn.

Betaalbare huizen voor jonge gezinnen. Sociale woningbouw.

Goede bereikbaarheid en duidelijke bewegwijzering door het dorp.

Herinrichting Nieuwe Erf volgens ideeën “Jeffrey Floor” , autovrij

Duidelijke handhaving verkeersregels. (Wijkagenten doen goed werk.)

Supermarkten in de Dorpstraat met ingang en uitgang in de Dorpstraat en niet alleen Wilbrinkplein.

Denk aan toegankelijkheid centrumgebied en winkels voor mensen met rollator / in rolstoel.

“Eten uit de streek”. Verkopen van regionale producten in Lunteren-dorp. Een regio-voedsel winkel.

Boeren die stoppen ; hoe kan de overheid (gemeente) boeren ondersteunen bij het 'opruimen van het perceel'?

De Stroet moet voor kleinschalige bedrijven blijven, grotere moeten vertrekken naar bedrijventerreinen bij grotere steden. Dan is uitbreiding nodig.

Geen uitbreiding ten westen van de A30.

Geen villawijken in het boerengebied.

Mogelijkheden voor gemeente Ede mbt sociale woningbouw en doorstroom:

Bestemmingsplannen om hier verder in te sturen.

Projecten zoals Erfdelen zou ook als verdienmodel voor stoppende boeren kunnen dienen. Starters en ouderen kunnen hier onderdak krijgen. Een zonneveld kan energie opwekken voor het hele erf.

Doelgroepenverordeningen waardoor voor inkomensdoelgroepen gebouwd wordt; bijv. rug-aan-rug-woningen. Hiermee wordt speculatieve koop en later verkoop tegengegaan.

Koopgarant woningen te bouwen, met de grond in erfpacht en de gemeente als bloot-eigenaar.

Een 'Kernrandzone' biedt een gemeente ruimte om afwijkende zaken toch te realiseren.

Inbreng Wijkinitiatief Lunteren Zuid-Oost en inwoners

Duurzaamheid in het DOP, algemeen

Allereerst is het belangrijk dat duurzaamheid een pijler in het DOP wordt: duurzaamheidsmaatregelen hebben veel zichtbare en merkbare effecten op het dorp. Het is veel beter dat we daar samen een visie op hoofdlijnen voor hebben, dan dat het ons overkomt en we steeds met incidentele maatregelen of gevolgen geconfronteerd worden. Duurzaamheid zou ofwel een eigenstandig thema moeten zijn, ofwel een hoofdstuk in alle overige thema's van het DOP (dus integraal). Nu lijkt het alleen ondergebracht bij *Wonen*, wat volgens mij wat te beperkt is (zie ook deze prachtige [definitie van duurzaamheid](#) zoals het CBS dit hanteert). Het zou goed zijn dat in het DOP, of als uitvloeisel van het DOP een duurzaamheidsvisie voor Lunteren zou worden opgesteld, met onderdelen als: energie, warmte, mobiliteit. Daarmee zou Lunteren ook een veel betere gesprekspartner worden in processen zoals de RES (Regionale Energie Strategie), de warmtevisie van de gemeente en mobiliteitsvisies/OV-visies, et cetera. Juist omdat we deze grote processen aan zien komen, vraagt dat een eigen visie van het dorp; anders overkomt het je allemaal.

Verder kent het nemen van duurzaamheidsacties verschillende abstracties:

- Inwoners zijn primair zelf aan zet om in hun eigen huis maatregelen te nemen;
- Groepen inwoners werken samen aan het verduurzamen van hun woningen;
- Groepen inwoners werken samen aan nieuwe, duurzame bronnen van warmte en energie;
- Het dorp speelt zelf een actieve rol in strategische duurzaamheidsvraagstukken.

Duurzaamheid in DOP, rolneming van verschillende stakeholders

Lunteren is best een eigenwijs dorpje. Dat heeft, als het gaat om duurzaamheid zijn voor- en nadelen. En dit vraagt een heldere en zorgvuldige rolneming van gremia. De rol en de rolopvatting van de dorpsraad kan daarbij doorslaggevend zijn.

In het dorp zullen eenvoudig voorstanders en tegenstanders van bepaalde duurzaamheidsmaatregelen te vinden zijn. Standpunten over windmolens of andere zichtbare ingrepen staan gemakkelijk tegenover elkaar. Allereerst kan en moet de Dorpsraad het platform zijn om inwoners bij elkaar te brengen. Dat vraagt volstrekte neutraliteit van de Dorpsraad en de leden van het bestuur(!!!) en een grote vaardigheid van die Dorpsraad om te voorkomen dat ze als platform gebruikt wordt om 'slechts' standpunten tegenover elkaar te zetten (voegt namelijk niets toe en zorgt louter voor spanning in het dorp). De Dorpsraad dient de belangen van verschillende groepen te identificeren en die belangen serieus meewegen in wat er uiteindelijk gebeurt. Anders gezegd met een voorbeeld: Als je voorstanders en tegenstanders van windmolens langs de A30 beide het podium biedt, zonder het proces professioneel te faciliteren, krijg je wat je hebt: voor- en tegenstanders. Dat helpt niemand verder. Wat juist nodig is, is dat de dorpsraad vanuit een onafhankelijke positie de achterliggende belangen van voor- en tegenstanders boven water krijgt en helpt wegen. Als het gesprek over belangen gaat en niet over standpunten is het mogelijk om tot breder gedragen oplossingen te komen en kan de dorpsraad ook een waardevolle, constructieve én kritische partner zijn als initiatiefnemers met plannen komen. Daarom vind ik het zo zorglijk dat een lid van het bestuur van de dorpsraad zich in de Lunterse Krant zelf als tegenstander van bijvoorbeeld windmolens en zonnevelden uitlaat. Daarmee zet de dorpsraad zichzelf al bijna buiten spel.

Lunteren is een dorp waar 'we het samen regelen'. Dat is zichtbaar bij de Oud Lunterse Dag, maar ook bij tal van andere voorbeelden (Bosbad, Buurtbosch, Goudsberg, De Vraagbaak, Lunteren Actief, verenigingen in nood, etc). Als een groep inwoners samen ergens de schouders onder wil zetten, past dat bij de ziel van het dorp en verdient dat ook steun en ondersteuning vanuit het dorp. De dorpsraad kan hierbij een enthousiasmerende rol vervullen: podium bieden aan deze groepen, ondersteunen bieden waar mogelijk en vooral zorgen dat deze groepen verbonden worden aan de juiste partijen. De dorpsraad heeft daarvoor de contacten met overheden en een groter overzicht van andere relevante

partners voor deze initiatieven. Dus zonder het initiatief over te nemen kan de dorpsraad faciliterend zijn voor deze initiatieven.

Voor de gemeente: breng het thema duurzaamheid frequenter onder de aandacht in plaats van maar eenmaal per jaar een duurzame week te organiseren. Betrek dorpsraad en inwoners bij het proces en invullen van acties.

Stel de lokale leefomgeving centraal. Bevorder ook lokaal inkopen en korte ketens, ga het verstenen van tuinen tegen.

Waardeer en beloon inwoners die actief met duurzaamheid bezig zijn.

Schenk ook aandacht aan het proces: laat de resultaten zien, verstrek meer inzicht in wat er gebeuren moet, nodig is en hoe ver we gevorderd zijn.

Maak duurzaamheid zo tastbaar en concreet mogelijk, mensen doen het makkelijkst wat dicht bij henzelf blijft.

De lokale media blijven een belangrijk middel om inwoners te attenderen op mogelijkheden, maar ook de Dorpsraad kan hier veel in betekenen.

Biodiversiteit

Dit zou een Lunters onderwerp bij uitstek moeten zijn. De (recente) geschiedenis van Lunteren kent namelijk in ieder geval drie 'helden' op het gebied van biodiversiteit, waardoor we ons zouden mogen laten inspireren en wat we met meer trots uit zouden kunnen dragen.

- Notaris Van den Ham: initiatiefnemer van het Luntersch Buurtbosch en had een ambitieuze visie op het realiseren van zeer diverse landschappen en biotopen bij het aanleggen van het Buurtbosch.
- Hugo de Vries: bioloog die in Lunteren jarenlang onderzoek heeft gedaan naar veredeling van een groot aantal planten (met name de Grote Teunisbloem, wat een soort symbool voor Lunteren zou kunnen zijn).
- Jan Dirk van der Voort: boer in Lunteren die met een heel eigen visie op biodiversiteit en bodemleven tot geweldige innovaties is gekomen en daarmee prijswinnende kazen produceert en Nederlands Agrarisch Ondernemer van het jaar werd. Zijn aanpak op bodemleven en biodiversiteit zijn uniek en echt onderscheidend en trekken wekelijks bezoekers en onderzoekers vanuit de hele wereld.

Anders gezegd: een eigen kijk op biodiversiteit past heel erg goed bij Lunteren. Dat mag het dorp meer uitdragen en vanuit die identiteit ook op andere plekken in de praktijk brengen. Om daarbij een concreet voorbeeld te geven: de afgelopen jaren heeft de gemeente Ede het niveau van groenonderhoud teruggebracht. Boomspiegels worden niet meer onderhouden, stoepen wordt nog maar heel sporadisch van onkruid ontdaan en gazons worden nauwelijks nog onderhouden/gemaaid. Tegelijkertijd heeft de gemeente het vaak over *burgerparticipatie*. Stel nou dat Lunteren een deal met de gemeente zou sluiten en met een

visie op biodiversiteit het eigen groen onderhoudt. Daar wordt in De Valk al een aantal jaar zo gewerkt, als het daar kan waarom dan niet hier?

Duurzaamheid en mobiliteit

Lunteren heeft het erg getroffen met een goede aansluiting op snelwegen, trein- en busverbindingen. Heel veel dorpen van gelijke of zelfs veel grotere omvang zullen daar (terecht) jaloers op zijn. Wat mij betreft mag het dorp (met de dorpsraad als vertegenwoordigend orgaan) een veel actievere rol spelen in de dossiers die mobiliteit raken, en vooral de verduurzaming in mobiliteit. OV-verbindingen moeten verbeteren: dienstroosters van de trein en van busverbindingen zijn van groot belang voor de leefbaarheid van het dorp en voor het verduurzamen van mobiliteit. Juist in een dorp als Lunteren zou dat moeten kunnen. Stel dat we er bijvoorbeeld naar zouden streven dat 50% van het autoverkeer in het dorp wordt teruggedrongen: zou flink bijdragen aan verkeersveiligheid, leefbaarheid, aantrekkelijkheid van de woonomgeving en luchtkwaliteit. Maar wat zou daar voor nodig zijn? En wat als Lunteren nou een dorp zou zijn waar we juist het aantal verbrandingsmotoren flink terug zouden willen laten lopen, ten gunste van nieuwe aandrijftechnieken (waterstof?), wat zou daar voor nodig zijn? Welke Lunterse ondernemers zouden daar juist kansen in zien?

Referenties

BC 1987, sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf

Dorpsraad 2020, dorpsraadlunteren.nl/wp-content/uploads/2020/01/Dorpsraadvergadering-20-januari-2020_presentaties.pdf

NRCR 2020, nrc.nl/nieuws/2020/02/09/ministerie-hield-rapport-over-falen-ruimtelijke-ordering-tegen-a3989873

NRCO 2020, nrc.nl/nieuws/2020/02/11/eerste-kamer-stemt-in-met-omgevingswet-a3990076

VNGB 2020, vng.nl/artikelen/de-reconstructie-van-het-buitengebied

PvD, <https://gelderland.partijvoordedieren.nl/nieuws/meeste-fijnstof-en-ammoniak-bij-lunteren-in-gemeente-edo>